

WESTERN ROMAN

LASO

CIJENA 5 DIN BROJ 182

OLUJA U PRERIJI

H. S. SHARON

OLUJA U PRERIJI

»Laso« Nova serija 1977.

H. S. Sharon: OLUJA U PRERIJI

Naslov originala: DER SIEGER VOM HORSE CREEK

(Copyright: Pabel-Verlag, Rastatt)

Recenzija: Mladen Stary, književnik

Prijevod: Nada Iveljić

Urednik: Marcel Čukli

»Laso« — Izdavač OOUR Informativno-revijalna izdanja
NISP »Vjesnik« Zagreb, Ljubice Gerovac 1 — Glavni i
odgovorni urednik Borivoj Jurković — Tisak OOUR No-
vinsko revijalna štamparija i OOUR TMG »Vjesnik« Za-
greb, Ljubice Gerovac 1 — Zagreb 1977.

Copyright (sva prava za Jugoslaviju) VJESNIKOVA
PRESS AGENCIJA Zagreb

Cijene za inozemstvo: DM 1.80, ASCH 10.00, SFRS 2.00, HFL 2.00

Cijena inozemne pretplate za 6 mjeseci: DM 36.00, SKR 63.00, ASCH 250.00, FF
74 00, SFRS 36.00, HFL 37.00, US \$ 15.00

Uplate na devizni račun: 30101-620-37-32000-256 Privredna banka Zagreb/za
»Vjesnik« /

Oslobodeno plaćanja poreza na promet mišljenjem Republičkog sekretarijata
za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SRH broj 2935/7 — 1973. od 26. XI 1973.

I

Prerijom Nebraske zavijao je vjetar podižući prašinu i mreškajući prljave lokve nastale od otopljenog snijega.

Četiri vola u zaprezi Bill Stoneovih kola više nisu mogla dalje. Pokrivač s prerijskih kola lupetao je poput rastrgana jedra — oluja ga je htjela raznijeti s obruča o koji je bilo pričvršćeno.

Odjednom iza tih osamljenih kola što su zastala u pustoj preriji, odjekne pucanj.

Vozačeva žena Martha i kći Ana bace se u zaklon vozačeva sjedišta.

Iza kola vozačev je sin Henry doživao svog konja, trudeći se iz petnih žila da zadrži dva konja čije je uzde bio omotao oko zgloba lijeve ruke.

— Pobjegla su goveda! — poviče mladić nadglasavajući frktanje i riku.

Bik kojega su vodili privezanog uz kola počeo natezati metalni kolut u nosnici o koji bijaše pričvršćen konop.

— Zašto si pucao? — poviče Bill Stone.

— Opet nam se približio onaj prokleti vuk — odgovori visoki mladić. Imao je osamnaest godina i svijetlu kosu.

Bill siđe s kola, sveže uzde oko naslona pa i sam ode iza kola. Od uskovitlane prašine nije vidio ni goveda niti vuka koji ih već danima slijedi.

— Ja ga ne vidim. — Bill Stone skine šešir i raširenim prstima počeslja tamnu plavu kosu.

— Jesi li ga pogodio, Henry?

— Ne. Pobjegao je.

Bill Stone klimne glavom. Stisnutih očiju i dalje je gledao unatrag, razmišljajući hoće li ikada ponovno vidjeti svoja goveda. Bilo mu je trideset i osam godina, a bijaše visok i mršav, sivih očiju. Za pojasom je nosio teški revolver, u ruci pušku.

— Kako bi bilo da uzjašemo i potražimo goveda? — upita Henry.

— Nema smisla. Jedva se vidi.

Martha se nagne iz kola da pogleda što se događa. Bila je samo godinu dana mlađa od Billa, smeđa, srednjeg rasta, velikih izražajnih očiju.

— Što da radimo, Bille?

— Bit će najbolje pričekati da prestane vjetar — predloži Bill.

— To može potrajati danima.

— Znam, Martha.

Bill pođe prema sinu i prihvati od njega uzde jednog konja.

Bik se još uvijek pokušavao osloboditi.

Vozač ga privuče u zaklon kola, nešto mu nježno govoreći kako bi ga umirio.

Odjednom se vuk ponovno pojavio. Stajao je u oblaku prašine a vjetar mu unatrag povijao dlaku. Kesio je velike zube. Iz njegovih svijetlih zelenih očiju odsijevala je neobuzdana lakomost.

Bill Stone priveže konja, pođe nekoliko koraka i napne pušku. Netom je podignuo oružje, zvijer nestane u oblaku prašine.

— Jednog će nas dana napasti — reče žena. — Jednostavno će rastrgati onoga tko se previše udalji od kola. Ti bi, Henry, mogao privezati svoje konje za kola i voziti se s nama!

— Zasad se ne usuđuje napasti — odvratila mladić. — Pokuša li, dobit će svoje.

— Ne zaboravi da mi ništa ne znamo o toj zemlji i životinjama u njoj.

Dršćući od studeni žena stisne ramena.

— Željela bih da nikad nismo napustili Ohio!

— Vidjet ćeš, za koju godinu imat ćemo svoj veliki i lijepi ranč, Martha — odgovori joj Bill. — Za nekoliko godina bit ćemo bogati.

— Nadaймо se da imaš pravo.

Žena uzdahne i povuče se u kola.

— Ostani ovdje, Ana. Vani je strašan vjetar. Pijesak će ti izgrebati lice.

Dvojica muškaraca gledala su razbješnjelu prirodu. Više od tri stotine kilometara udaljili su se od Omahe i zimovališta naseljenika i već dva mjeseca nisu vidjeli čovjeka. Sada im se činilo da su stigli nakraj svijeta ili u sam pakao, kako uostalom i zovu ovu široku preriju.

Henry priveže svoga konja za kola. Zatim otac i on pođu naprijed i ispregnu volove, držeći se zaklona čvrstih prerijskih kola.

Na kraju Bill oslobodi platno koje zatvori prednji ulaz, pa se njih dvojica uvuku unutra.

Bill pripali svjetiljku koja je visila sa središnjeg luka i sjedne na strunjaču.

Martha i Ana sjedile su preko puta njemu, zabrinuto osluškujući urlik i hujanje vjetra.

— Ova godina neće biti topla — reče Martha. — Sada je već početak svibnja.

— S vremenom će zatopeliti.

Bill podigne poklopac škrinje u kojoj su čuvali živežne namirnice, razreže kukuruzni kruh i suho meso i postavi jelo na škrinju koja je stajala između strunjača i služila im kao stol.

Henry je sjedio blizu ograde u stražnjem dijelu kola i neprekidno gledao u divlji kovitlac. Očito se nadao da bi se koje govedo moglo vratiti.

— Kažu da je u velikim prerijama uvijek vjetrovito — nastavi Martha. — Baš kao na morima.

Bill nije ništa odgovorio.

Uto se vani vidljivo smrklo.

Kad su večerali, Bill iziđe iz kola pa nahrani volove, konje i bika. Nešto kasnije su svi plegli na strunjace u kolima. Dugo nisu mogli zaspati od razbješnjele oluje. Umor je ipak svladao strah i nenaviklost na takvu klimu.

Ujutro je vjetar prestao a prašina se slegla.

Bill iziđe iz kola i zagleda se u beskonačno prerijsko prostranstvo prošarano zelenom travom.

Martha sjedne i odjene grubu bluzu od gustog pamučnog tkanja. Češljajući svoju poludugu smeđu kosu reče:

Meni je strašna ova zemlja, Bille. Vjeruješ li zbilja da ću se priviknuti na nju?

— Jasno, Martho.

— Što misliš, kad ćemo stići do svog odredišta?

— Uskoro, Martho. Najkasnije za dva tjedna... Danas je toplije, osjećаш li?

Žena odjene dugu suknju, obuče visoke cipele na žniranje pa spuzne s kola uz Billovu pomoć.

— Da, osjećam da je toplije. Sada će naglo nestati i ostataka snijega.

— Da, Martho.

Udaljili su se malo od kola znatiželjno gledajući oko sebe.

— Goveda su pobjegla, zar ne, Bille? — Martha Stone pogleda svog muža. — Mislim, više ih nikada nećemo vidjeti.

— Pogledat ću poslije što je s njima. Potražiti ću ih.

Martha zabezeknuto pogleda svog muža.

— Ali gdje, Bille?

— Na istoku. Odjurila su s vjetrom i možda su negdje našla kakav zaklon.

— Gdje bi ga našla kad ovdje nema ničega osim prerije i neba? Nema brežuljaka i potoka, nema stabla, nema ničega!

Bill Stone je stisnutih usta gledao prema istoku. I sam je znao koliko ima malo izgleda potraga za nestalim govedima. Pa ipak je htio pokušati.

Uhvatio je ženu za ruku i pošao s njome natrag prema kolima. Tu je bez oklijevanja osedlao konja i dohvatio iz kola pušku.

U međuvremenu se bio probudio i Henry. Odjenuo se i uredio pa je sada stajao gledajući prema suncu.

— Otac odlazi u potragu za govedima — objasni Martha.

— I ja bih pošao...

— Ne, ti ostani ovdje i drži stražu kraj kola — reče Bill Stone pa se popne u sedlo, klimne ženi glavom u znak ohrabrenja i odjaše prema istoku.

— Bille, pa ti jutros nisi ništa jeo — poviče žena za njim. — Pričekaj barem da skuham kavu!

— Neću ostati dugo, Martho. A vi dobro otvorite oči.

Žena slegne ramenima i krene prema kolima.

Bill se sve više udaljavao niz prerijsku travu što se lagano talasala. Nakon pola sata odjednom je pred sobom ugledao neku dolinu za koju nisu ni slutili da postoji.

II

Bill Stone zaustavi konja na gornjem rubu obronka i zagleda se dolje u dugu uvalu što ju je iskopala North Platte River.

Kako je i namjeravo, on je odjahao prema jugu, jer je pretpostavljao da su goveda potražila sklonište u dolini uz rijeku. Sada se, eto, pokazalo da je njegova pretpostavka bila točna: dolje na obali rijeke ležalo je na zemlji jedno govedo. Noge mu bijahu ukočene a bok razderan. Nad uginulim govedom stajao je vuk sa svijetlim zelenim očima. Zvijer je razderala govedo i utažila glad. Vjerojatno je sada manje spremna za napad nego ranijih dana, dok je onako uporno slijedila kola.

Bill Stone podigne pušku i napne obarač. Na žalost, konj je bio plašljiv i nije stajao na miru.

Netom je vuk shvatio da se prema njemu podiže napeta puška, jednim se skokom bacio s razderana goveda i pobjegao uz rub rijeke.

Bill odapne. Kundak odskoči prema njegovu ramenu i Billa obavije dim baruta. Tane je povuklo kratku tamnu crtu po pijesku, a onda je prsnula voda. No zvijer je u međuvremenu već bila zamaknula za prolitalo grmlje.

U šipražju odjednom sve živne. Lomile su se grane, letjeli listovi, a onda iz grmlja izroni jedno govedo. Za njim izvire još tri.

Billu Stoneu srce brže zakuca. Hitro gurne pušku u navlaku na sedlu, izvuče bič i počne njime zamahivati. Goveda odmah promijene smjer.

Bill ih nije zaustavljao. Puckajući bičem galopirao je grmljem i otkrio još dva grla koja isto tako jurnuše prema sjeveru.

Uzalud je Bill Stone gledao na sve strane: više nije našao ni jedno

govedo. Okrene konja prema sjeveru slijedeći ostatak svojega stada.

Nakon tri sata Bill Stone je s govedima stigao do svojih kola izgubljenih u prostranoj preriji Nebraske. Životinje su bile toliko iscrpljene da su se odmah izvalile pokraj kola.

Bill sjaše, skine sedlo s oznojenog konja i doda ga Henryju.

— Vuk je razderao jedno govedo — re. — Ostala četiri uopće nisam vidio.

— Pronašao si neku dolinu? — zapita iznenađeno žena. — Kako to da nismo ništa zamijetili kad smo dolazili ovamo?

— Skrivala ju je visoka trava — razjasni Stone. — Ja sam počao prema jugu jer sam pretpostavljao da je tamo rijeka North Platte. Rekao sam sebi da uz rijeku mora biti grmlja u kojemu bi goveda mogla potražiti sklonište.

— Dobro si to smislio, Bille. Ali sada se penji u kola. Henry, pogledaj je li kava još topla.

Mladić krene prema maloj vatri koja je gorjela nedaleko kola. Na njenom rubu još se pušio veliki lonac s kavom.

Bill se popne u kola u kojima je Ana plela svoje dugačke pletenice, osmjehujući se ocu. On je pomiluje po kosi i sjedne kraj nje. Iz otvorene škrinje izvuče neku knjigu koju je djevojka ponijela iz Ohija, otvori je i blago gurne u ruke Ani.

— Hajde, čitaj mi malo.

Henry donese u kola lonac s kavom.

Ana je počela nešto mucajući čitati. Kažiprstom je podvlačila redove.

Bill natoči šalicu i brzo ispije nekoliko gutljaja. Uto mu žena done-

se i škrt doručak: dva komada kukuruznog kruha.

Nakon jednog sata vraćena goveda su se oporavila. Podigla su se na noge i počela pasti.

Bill i Henry upregnu volove i kola uskoro opet krenu na put.

Henry ih je kao i uvijek slijedio s dva konja, tjerajući pred sobom goveda. Bik je trčao privezan dugim užetom čvrsto za kola.

— Svakoga su dana prevaljivali i petnaestak kilometara.

Henry nije imao muke s ono malo stoke jer su goveda svojevoljno slijedila bika, a on, svezan za kola, nije mogao birati.

Četiri dana nakon što su napustili prisilno mjesto odmora, uvečer ispregoše volove, a Bill Stone potraži svoju vojničku kartu, izrađenu po uputama generala Fermonta. Ubrzo je na njoj pronašao mjesto do kojeg su upravo bili stigli. Ustanovio je to procjenjujući prijedeni put.

— Sada moramo prema sjeverozapadu — objavi Bill. — Za šest dana stići ćemo do Horse Creeka, odakle već možemo u daljini vidjeti brda.

— Ti misliš da ćemo doista naći mjesto koje su nam dodijelili? — upita žena sumnjičavo.

— Da, ovdje je na okuci Horse Creeka. Tu je i brežuljak. — Bill je odlučno udarao prstom po jednom krugu na zemljopisnoj karti. — Ne možemo zalutati.

Žena je sada s istom sumnjičavošću gledala kartu kao prije svoga muža.

Mnogobrojne isprepletene crte nisu joj mnogo govorile. Ali tu je, nedaleko kruga koji je označavao Billov prst, bio još jedan i u njemu

upisano poznato prezime. Znala je da ono pripada njihovom najbližem susjedu koji je još prošlog ljeta krenuo na put iz Omahe i vjerojatno dostigao svoj cilj.

— Koliko je zapravo daleko do Walterovih? Možeš li to izračunati?

— Točno osamnaest milja. Njihov je posjed na sjevernoj strani Horse Creeka.

— Zar su te stvari važne i u ovoj divljini, Bille?

— Da, Martho, vrlo su važne. Svojih 55 hektara zemlje moramo točno označiti koljem kako je uneseno u knjige useljeničkog ureda. Inače, može poslije doći do neprilika, Ali mi ćemo to uraditi bez greške.

Žena uzdahne.

— Nadaјmo se, Bille.

* * *

Nekoliko dana prije nego što su prispjeli do svoje zemlje, ugledaše pojas zelenog grmlja i malo stado goveda nad kojim je još visio oblak prašine. Odjednom se pojave neki jahači probijajući se kroz grmlje i pucajući iz revolvera.

Ana i Martha problijediše. Henry zaustavi konje i podigne pušku.

Urlajući i pucajući jahači su jahali u krugu oko zaustavljenih kola.

Podigla se silna prašina i otežavala disanje. A onda petorica jahača spuстиše revolvere i pritegoše konje.

Kroz oblak prašine koji se polako razilazio, Bill ugleda nacerena lica. Mirno ali odlučno položi kraj sebe pušku.

— Možete li mi reći, gospodine, što to znači? — reče gotovo oštro. Pri tom je pogled upravio u velikog muškarca bikovskog izgleda. Procijenio je da bi mogao imati oko pe-

deset godina. Iz neznanca je izbija-
lo nešto silovito i nasilno.

Kad je čovjek skinuo šešir, na
suncu je usplamtjela njegova crve-
na čekinjasta kosa.

— Ja sam Lionel McStay, gospodi-
ne. Vi prolazite preko moje zemlje.

— Preko vaše zemlje? — upita
Martha zbunjeno.

— Da, gospođo, preko moje zem-
lje.

Lionel McStay vrati šešir na gla-
vu i doda svoj revolver jahaču po-
red sebe koji mu ga napuni.

Martha Stone odmahne glavom,
posegne iza sjedišta i pokaže kartu.

— To mora da je zabuna, gospodi-
ne McStay.

— Tako?

— Da, gospodine McStay. Ako je
točno da se približavamo Horse
Creeku, a čvrsto vjerujemo da je
upravo tako, na ovom mjestu ne
može biti nikakvog posjednika.

— Ma što ne kažete! — raspolože-
no se naceri McStay. — No, što ti
misliš o njima; Warde?

Jahač pored McStaya obijesno se
nasmije.

— Kladim se, gospodar, da su to
opet neke prazne tikve. Oni namje-
ravaju ograditi ponajbolje pašnjake
i tamo saditi krumpir.

McStay klimne glavom.

— To i ja mislim. Slaže li se to,
gospodine?...

— On vam nije rekao svoje ime,
— upozori Ward.

— Bill Stone — reče pridošli far-
mer i dotaknu rukom rub šešira. —
Molim vas, gospodine McStay, ob-
jasnite mi što sve ovo znači? Mi ne
želimo svađu. Vozimo se prema dije-
lu zemlje koji nam je dodijelila vla-
da.

— Da, da, a onda namjeravate
tamo saditi i sijati, sagraditi kuću,
boriti se protiv prirode i neprijate-
lja — prozbori McStay i pljune na
tlo. — Samo, znajte da to u ovom
kraju nije nikome uspjelo, premda
su neki ozbiljno pokušavali.

— Mi ćemo obilježiti našu zemlju
i bit ćemo jači od svih nevolja i
neprijatelja — odvрати oporo Bill
Stone. — Prije nego se rastanemo,
objasnite vi nama kako to da vi ži-
vite ovdje i uzgajate goveda, prem-
da vašeg imena nema na karti, go-
spodine McStay?

— To je jednostavno. Ja sam ovd-
je već godinama. Došli smo ovamo
dok još nikoga u Washingtonu nije
zanimalo što se događa iza Missouri-
ja. Poslije je navratio general Fer-
mont sa svojim ljudima i rekao da
moramo svoje vlasništvo nad zem-
ljom uvesti u nekakve knjige u
Omahi. Ja sam ga poslao do vraga!
Stari Lionel McStay neće jahati ni
do kakvog ureda koji ispostavlja
nekakve blesave papire. Ovo ovdje
moja je zemlja! Tko to ne vjeruje,
skupo će platiti.

Bill je pogledavao jednog po jed-
nog jahača. Svi su bili znojni i pre-
kriti prašinom, ali im usprkos
tome lica bijahu tvrdog izraza a oči
svjetlucave. Svi su odreda vadili i
punili revolvare, a onda ih vraćali
u korice za pojaseve.

— Mi ćemo ovdje na svaki način
podignuti farmu, a vama je bolje
da nas ne sprečavate u tome —
reče Bill osorno.

Momci su se na to još drskije nas-
mijali.

— Ako sam točno čuo, on ti prijeti
gospodaru — promrmlja Hard
Spark.

— Ja imam osam stotina goveda i trideset konja, Stone. — McStay položi obje ruke pred sebe na jabuku sedla. — Znate li što to znači, čovječe?

— Zacijelo značajan imetak, gospodine McStay — odvrati Bill hladno. Mene to ne zanima.

Dohvati bič i zamahne njime nad zapregom.

Volovi odmah potegnu kola. Zaškripe kotači, kola se zanjiju i krenu pokraj jahača. Nisu ni pokušali zaustaviti neustrašive uljeze.

Henry je dva puta jahao uz kola, često se obazirući. Napokon se uvjerio da ih jahači ne slijede.

— Taj čovjek, Bille, nije prijavio svoju zemlju. Zar je to moguće? — uzbuđeno će Martha.

— On se oslanja na zakon šake.

— Onda će za nas biti stalna opasnost, Bille. U ovim divljim krajevima vjerojatno ima ljudi koji su u stanju ubijati bez ikakva oklijevanja... Taj McStay jednostavno ne želi nikakve susjede...

Zemljište se postupno uspinjalo.

Nakon pola sata nestalo je visokog grmovitog raslinja a u prostranoj se dolini mogao nazrijeti ranč, u svemu nekoliko drvenih kuća. Najveća je bila podešena za obranu, imala je prozore s kopcima i puškarnice, a krov joj bijaše ravan i ograđen. Bila je tu i baraka za kombajne, zdenac i kotač za vjetar na visokom kolcu, koji se polako okrećao.

Na maloj verandi pred najvećom kućom pojavi se neka prilika. Bakreno crvena kosa prelijevala se u sjaju sunca.

— Pogledaj, djevojka! — klikne iznenađeno Martha Stone. — Po

svoj prilici još nema dvadeset godina.

Bill zapucketa bičem.

— Možda je rančerova kći — reče.

Dok su se oni udaljavali, sunce počeo tonuti prema zapadu.

— Rekao je da su se neki već pokušavali ovdje ustaliti — reče žena. — Jesi li to čuo, Bille?

— Možda je samo blefirao kako bi nam utjerao strah u kosti, Martha?

— Ne vjerujem. Snježne vijavice mogu biti vrlo opasne.

— Onda se nisu dobro pripremili za takve opasnosti. Mi ćemo biti mudriji. Uostalom, zima je daleko.

— A Indijanci?

— Čovjek mora imati i malo sreće, zar ne? Nemoj toliko strašiti to dijete...

Žena pogladi Anu po tjemenu i dugoj pletenici.

Kad se počelo smrkavati, uspjeli su ugledati svoju zemlju. Odmah su je prepoznali po brežuljku.

Martha u taj mah nije mogla ni zamisliti da će na tom mjestu provesti ostatak svog života.

III

Uz pomoć sina Bill Stone je duž međe svoje farme u razmacima od po stotinu metara zabio kolce koje je misleći na sve, ponio sa sobom. S vrha brda mogli su na sjeveru vidjeti rijeku. Dijelila je zemlju kao tanka srebrna traka.

Voda Horse Creeka nije bila duboka, pa ipak bijaše hladna i bistra,

tako da su je mogli koristiti za kuhanje dok ne usade crpku.

Već su tri tjedna boravili pod brdom.

Najvažnijeg su se prihvatili odmah: iz zemlje su počeli nicati zidovi budućeg doma.

Kraj rijeke su otkrili meku i vlažnu ilovaču. Vadili su je, od nje oblikovali opeke i ostavljali ih da se osuše na suncu. Nakon nekoliko dana ilovača bi otvrdnula i bila pogodna za gradnju.

Kolima su s obale rijeke i s obronka brežuljka dovozili ostali materijal potreban za gradnju kuće: kamen i drvo. Istesali su daske za stol i stolice te ih povezali ljepljivom što su ga donijeli sa sobom. Na isti način slijepili su i ormar.

Dok je iz kola prenosio drveni okvir prozora s već umetnutim staklom, Henry se slučajno okrenuo i — ugledao mladu jahačicu bakreno crvene kose, s pjegicama na licu. Djevojka se bila neprimjetno približila i zastala pokraj poluizgrađenog zida.

Henry se tako silno iznenadio da su mu prsti zadrhtali, a okvir tresnuo na zemlju uz zveket razbijenog prozorskog stakla.

Bill Stone zastade uz plug koji je upravo bio sastavio. Zaučudeno, kao i njegova žena, pogleda Henryja, a onda opazi mladu jahačicu.

— Halo! — reče djevojka, još uvijek gledajući u Henryja. — Ja sam Jil McStay.

— Ah, prozor! — mrmrljala je Martha. Prišla je Henryju, klekla i stala skupljati krhotine stakla.

Jil McStay lako skoči s konja. Bila je vitka i povisoka, nosila je hlače kao muškarac, svijetlu bluzu,

pojas i za njim zataknut omanji revolver sa četiri metka. Djevojka priđe bliže i pogleda krhotine stakla u ruci žene koja je ustajala nevesela lica.

— Žao mi je ako sam ja to skrivila...

Velike djevojčine oči bijahu tamne i žalosne. Sličnost s rančerom bila je očigledna, pa ipak se činilo da je Jilina narav posve drukčija.

— To je samo... — žena zastane.

— Što? — upita Jil.

— Nije vaša krivnja — okrene se Henry. — Ja nisam dovoljno čvrsto držao. Baš sam se glupo ponio.

Pristupi i Bill. Odmah je zamijetio kako je Henry pocrvenio u licu.

Ocijenio je da su njegov sin i djevojka otprilike iste dobi. Bilo je očito da su se na prvi pogled svidjeli jedno drugome.

Bill se sagne i stavi nogu na okvir. Zatim ga rastavi. Staklo se potpunoma razbilo.

— Bilo nam je jedino — reče Martha tvrde nego što je namjeravala.

Jil ustukne.

— Nisam znala gospodo.

— Vi tome zbilja niste ništa krivi — izusti Henry.

Bill skupi preostale krhotine i odnese ih malo dalje. Zatim donose lopatu i zakopa staklo u zemlju. Martha im je u međuvremenu pridodala one komadiće koje je držala u ruci.

Jil je cijelo to vrijeme stajala uz Henryja.

Prišla im je Ana i naslonila se na dopola dogotovljen zid.

Kad su se Bill i Martha vratili, Jil ponovno otpočne:

— Zbilja mi je žao i bojim se da sam ja tome kriva.

— Ne, ja sam kriv — tvrdio je Henry — Ja ću to već...

— Tiho budi — prekine ga Bill osmijehom. — Do Fort Laramieja ne može biti više od šezdeset kilometara. Jahači poput mene bi trebali do tamo i natrag više od jednog dana i nekoliko sati...

— Samo da se u to vrijeme ne pojavi nadzornik...

Žena se prekine i slegne ramenima.

— Kakav nadzornik? — htjela je znati Jil.

— Nakon što šest mjeseci proboravimo ovdje posjetit će nas nadzornik — razjasni Henry. — On će pogledati jesmo li sagradili sve što treba, počeli obrađivati zemlju. Ovo bi trebala biti farma s najmanje jednim poljem, oborom, crpkom za vodu, kućom s vratima i prozorom...

Jil otvorenih usta pogleda Henryja.

— A ako ne budete imali prozor

Henry slegne ramenima.

— Onda nam nadzornik ne mora potvrditi da smo izvršili sve ugovorene obaveze — reče Bill. — U tom slučaju bismo izgubili pravo na posjed i vlada bi nam ga imala pravo oduzeti bez centa naknade za uloženi trud. A to bi ona i učinila, bez imalo milosti. No ja ću na vrijeme nabaviti novo prozorsko staklo. U svakom slučaju, radije nas što ste nas posjetili, Jil. Vaš otac nije bio tako ljubazan kad nas je prvi put ugledao.

— Moj otac smatra sve farmere, kako on kaže, praznim tikvama, gospodine Stone. Loše govori o vama

i zabranio mi je da vas posjetim. Ali ja sam tako sretna što u ovoj pustoši mogu vidjeti nova lica. Ot kad je umrla moja majka, nisam ni jednom bila u Fort Laramieju. Otac me nikada ne vodi sa sobom.

— Kako to da ste usprkos zabrani ipak došli ovamo? — upita Henry.

— Otac zadnjih dana nije govorio protiv vas pa sam pomislila da je zaboravio. To mi je bilo dovoljno. Ali sad moram natrag. Zbilja mi je žao zbog tog prozorskog stakla. Ako i pored te nezgode dopuštate da vas ponovno posjetim, rado ću opet doći. Tada bih vam mogla i pomoći, gospodo.

— To je vrlo ljubazno, Jil.

Kad je djevojka krenula prema svom konju, Henry poviče:

— Čekajte, otpratit ću vas dio puta!

Odmah zatim on potrči do napola sagrađenog obora i uhvati svog konja.

Dok je dvoje mladih rubom brijega jahalo prema jugoistoku, Bill, Martha i Ana gledali su za njima.

— Nadajmo se da u Fort Laramieju ima stakla za prodaju — promrmlja žena. — Tvrdava je daleko od svega, usred pustoši. A kako se staklo brzo lomi, i sam si vidio...

— Ta djevojka ga je sasvim zbulnila.

— Da, Bille.

Jil i Henry su nestali iza lelujave trave i u tlo zabodenih kolaca.

Kad su zašli za brdo, Jil pritegne konja i nasmije se Henryju.

— Još mi nisi rekao svoje ime.

— Ne? Ja sam Henry.

Mladić skine šešir i pogladi se po kosi.

— Raduje me što sam te upoznao, Jil.

Bio je bojažljiv, stoga je kašljao, tek tako da nešto radi.

— Znaš li čitati i pisati? — upita Jil.

— Da.

— A ja ne znam.

— Ako želiš... Ali to ne bi išlo lako...

— Možda jednom poslije kad se moj otac navikne da više nismo sami s ove strane rijeke.

— Što znači: s ove strane?

— S druge strane od jeseni živi stanoviti Daniel Halter. On se uspio održati.

— Čuo sam za njega. Zar rijeka tvom ocu čini neku vrst granice, Jil?

— Da, tako nekako. Ali on će se morati priviknuti na vašu prisutnost.

Odjednom se začuje jedva čujno psikanje.

Konji se trgnu, a djevojka izvuče mali revolver.

Henry ugleda kako se u travi uzdiže zmija.

Odjekne hitac i metak razmrskao čegrtuši glavu. Tijelo zmije klone na pijesak trzajući se u smrtnoj borbi.

Jil vrati revolver u korice za pojasom.

— Na to čovjek mora uvijek biti spreman. Čegrtuše leže u travi i vrebaju. Ima i takvih zmija koje se skrupčaju i otkotrljaju. Najopasnije su za konje prerijske pasje gujavice. Stane li tvoj konj na jednu takvu, poskliznut će se, pasti, i vjerojatno slomiti nogu. A onda ga moraš ubiti, jer mu nitko više ne može

pomoći. Bolje je i to nego da ga žigova razderu vuci.

— Ti znaš mnogo o ovoj zemlji, Jil.

— Ja sam ovdje odrasla. Nakon majčine smrti često sam bila sama na ranču. Moj otac i njegovi jahači stalno su sa stadom.

— Da, razumijem.

— Hoćemo li još malo jahati zajedno ili ćeš se ti vratiti?

— Jahat ću još malo s tobom.

Pognali su konje i pojurili prerijom sve dok u dolini nisu ugledali krovove zgrada. U zraku je bilo prašine. Prostrla se poput zastora.

Jil zaustavi konja, a za njom i Henry.

— Moj otac i njegovi ljudi dotjerali su goveda — reče Jil. — Nadam se da neće opaziti kad stignem. Ah, možda se neće dogoditi ništa loše.

— Odjahat ću s tobom do tvog oca, Jil.

— Ne, Henry.

Nasmijala mu se.

— Bolje ne. Ja ću vas uskoro opet posjetiti. I kao što sam rekla: stvarno mi je žao zbog onog stakla.

Djevojka pucne jezikom. Njezin konj se propne i pojuri. Jil ga potjera u galop. Podigne se nova prašina i okruži jahačicu i konja.

Henry je gledao za djevojkom sve dok mu nije nestala iz vidokrug. Zatim okrene konja i uputi se natrag na farmu.

* * *

— Ne mogu razumjeti te ljude! — reče rančer osorno.

U oboru Jil sjaše s konja a uzdo priveže za ogradu.

— S ovima ćeš se morati pomiriti, oče.

— Zašto?

— Zato jer će se održati.

— Kako znaš?

— Vidi se. Njih neće uništiti snježna vijavica. Ukoliko navale Indijanci, zacijelo se neće dati poubijati, kao što je uradio Hunter. Indijanci mu ne bi ništa učinili da nije odmah počeo pucati. Ovi su mnogo poduzetniji i bolji. Mladiću je pao iz ruku okvir s prozorskim staklom koje se pri tom, naravno, slomilo. A prozor im je neophodno potreban kako bi im vlada definitivno priznala pravo vlasništva na farmu. Pa ipak nisu kleli, nisu se zbog toga ljutili. Bill Stone će otići u Fort Laramie po novo staklo, netom bude mogao...

Rančer potrlja šakom čelo.

— A sada malo polakše, Jil. Zbog čega im treba prozorsko staklo?

Jahači su stajali u sjeni svoje barake.

Jil je ocu objašnjavala ono što pred nekoliko sati ni sama nije znala i što joj se još i sada činilo nevjerovatnim. Rančer ju je napeto saslušao, onda je zatresao glavom i okrenuo se, ne prekorivši Jil ni jednom riječju zbog toga što je svojevrijedno otišla u posjet farmerima.

Kad je stigao do praga sobe, rančer se okrene i zovne:

— Dođi, Warde, moram govoriti s tobom!

Ward Spark, predradnik mračna izgleda uputi se za rančerom. Ostali ostadoše u sjeni.

Jil krene prema njima.

— I vi ste protiv farmera?

— Prazne tikve! — podrugljivo će jedan.

— A što si ti, Les?

Čovjek stisne oči.

— Oni imaju kola, alat, pokućstvo, dva konja, bika, goveda — ljutiće će Jil. — Imaju čvrstu volju da nešto steknu. A što imaš ti, Les? Ili ti, Hugh? A ti, Perry? Ja ću vam reći što imate: samo ono što vam daje moj otac. Dva—tri puta godišnje odjašete do Fort Laramieja i tamo sve potrošite. Dakle, nemate ništa! Kako onda možete tako govoriti o farmerima?

— Zato što usprkos tome nose na ramenima prazne tikve.

Hugh se mračno cerekao.

— To je proketo jednostavno gospođice.

Za to vrijeme Lionel McStay sjedio je za stolom u svojoj radnoj sobi. Posjedovao je polirano pokućstvo od plemenitog drveta, koje je dobio iz Baltimorea. Preko prerije su ga dopremili vozeći ga u petorim kolima.

Predradnik je morao stajati.

Rančer izvuče iz ladice stola kutiju s cigarama, uze jednu, a kutiju gurne prema predradniku.

— Hvala, gospodaru! — reče Ward i također izvuče cigaru, odgrize joj vrh i ispljune ga kroz otvoreni prozor.

Bilo je toplo kao što u ovim krajevima obično biva u kasno ljeto. U zraku je sve sijevalo od vrućine, tako da se činilo da goveda u oboru plivaju u velikom jezeru.

— Jesi li čuo što je rekla Jil?

— Da.

— Ludost, zar ne?

— Ne, nije.

McStay odloži cigaru.

— Zar ne misliš da je ta priča s prozorom glupa?

— Ne, gospodaru.

— Ali kakve veze ima jedan prozor s cijelom kućom?

— Jednom sam u Fort Laramieju bio prisutan kad su prazne tikve razgovarale o tome, gazdo. Jedan je od njih rekao kako nadzornik na licu mjesta razdere ugovor o dodjeli zemlje ako kuća nema ustakljenog prozora. Zbilja se radi i o jednom prozoru, gospodaru. Takav je propis. Usto on mora biti pokraj vrata kako bi se moglo vidjeti onoga tko izvana kuća.

— A s druge strane mogu biti i rupe, je li?

— Rupe ili ne, kako tko želi. Jedino pokraj vrata mora biti prozor.

Rančer se zavalio, uzme cigaru, otkine joj vršak i stavi je među naborane usnice. Zatim potegne po politiranom stolu šibicu i pripali cigaru.

— To znači, ne bude li taj prokleti Stone mogao nabaviti staklo, ništa mu neće koristiti najveća kuća i najljepša polja, gospodaru.

— Onda ne moramo raditi ništa drugo nego se pobrinuti da on nikada ne dođe do tog stakla. Ja ću iskoristiti svoj utjecaj u Fort Laramieju, i nitko mu neće htjeti prodati novo staklo. Samo bih morao točno znati kad će Stone krenuti na put. Morali bismo odmah početi nadzirati farmu.

— U redu, gospodaru.

— Dakle, kad se ta prazna tikva počne spremati na put, odmah mi dojavite.

— Dobro, gospodaru.

Rančer ustane i počne obilaziti oko stola.

— Pripazite da taj goljo ne opazi da ga nadziretel

— To se razumije. Još nešto, gospodaru?

— Ne.

Ward Spark klimne glavom, zagura cigaru među zube i krene iz sobe.

— Warde?

— Da?

Predradnik se okrene.

Rančer pođe za njim i reče tiho:

— Jil ne smije ništa znati. Ona bi to odmah ispričala onima tamo.

IV

Nakon četiri tjedna zidovi kuće porasli su do krova. Jedino su ostale praznine na mjestima gdje će kasnije ugraditi prozore i vrata. Na zidu sa suprotne strane ostali su samo uzani otvori za pušćane cijevi i još manji kroz koji se može gađati. Izdaleka ih se nije moglo ni zapaziti.

Naposljetku je došao i valiki dan kad su na pripremljene zidove postavili krovne grede. Bilo je predviđeno da se krov spušta samo prema južnoj strani. Upravo zbog toga zidovi bijahu nejednake visine. Dalje je bilo lako: među gusto poredane grede počeli su malo zatim slagati crepove.

Odjednom Henry prestane raditi. Opazio je da dolazi Jil. Kriknuo je od radosti, skočio s krova, bacio se na neosledana konja i požurio u susret djevojci.

— Henry se zaljubio u Jil — reče Martha Stone stojeći na pragu.

Bill, koji je u taj mah upravo postavljao kućna vrata na njihovo

mjesto, također pogleda za Henryjem.

— I vrijeme mu je — reče. — A Jil je lijepa i dobre naravi.

— Na žalost je kći rančera koji nas naziva praznim tikvama — nastavi žena ljutito. — To nikada ne smijemo zaboraviti. Čudim se da u međuvremenu nije dolazio ovamo kako bi nam ponovno pokušao utjerati strah u kosti.

— Njemu je ispod časti posjetiti običnog farmera. Zato ga nema, Martho.

— Ne vjerujem da će nas zadugo pustiti na miru.

Bill se ponovno prihvati posla. Kad su vrata sjela na šarke, on upregne dva vola u plug.

Priđu mu mladić i djevojka na konjima.

— Dobar dan, gospodine Stone! — povikne djevojka i mahne Billu rukom.

On joj klimne glavom, položi plug i lako mahne bičem. Volovi potegnu, oštrica zapne o tlo i iskoči.

— Moj otac stalno govori da je ova zemlja dobra samo za bizone i goveda, gospodine Stone.

Bill zaustavi volove i pusti plug.

— To je vaš otac i meni rekao, Jil. Ali to nije točno. Ovdje na brdu je zemlja masna i vrlo plodna. Na njoj će dobro uspijevati kukuruz i krumpir.

Jil siđe s konja i izbliza pogleda zemlju.

— Imate pravo. Ova je zemlja vrlo plodna.

Sjahao je i Henry i prišao ocu.

— Daj meni plug. Ja ću nastaviti orati.

Bill pristane, prihvati Henryjeva konja i povede ga duž obora. Dje-

vojka pođe za njim, također vodeći konja i pogledavajući prema kući.

— Hoćete li uskoro krenuti u Fort Laramie, gospodine Stone?

— Da, uskoro, Jil. Ali prije moramo staviti kože bizona na krovne grede. Međutim, ja još ne poznajem dovoljno ovaj kraj. Vjerojatno negdje postoji takozvani »put bizona« kojim ove životinje dva puta godišnje prolaze, prvi put prema sjeveru, drugi put prema jugu.

— Da, gospodine Stone. Njihov je put svega tri kilometra odavde, tamo prema zapadu. Nećete teško naći njihov gaz na rijeci. Upravo je sada vrijeme kada se oni pojavljuju. Međutim, zima je bila duga, a na području Laramieja dugo je ležao snijeg.

— Prema tome, možda bizoni još nisu prošli?

— Nisu. I vi biste ih čuli. Kilometrima nadaleko tutnji tlo kad naiđu.

Farmer pogleda prema udaljenim brdima.

— Znači, mogli bi se pojaviti svakog dana?

— Da, gospodine Stone.

— Što mislite, hoćemo li se na gazu sukobiti s Indijancima?

— Nikad ovdje nije bilo Indijanca lovaca. Oni čekaju bizone na kraju klanca. Tamo ih je lakše loviti, pa je i plijen bogatiji.

— To je dobro. Prema svemu se čini kako bi bilo najbolje da odmah s Henryjem krenem na put da nam ne izmakne lovina.

Jil priveže konja za ogradu obora, uđe u privremenu nastambu i pride Marthi.

— Danas imam više vremena. Mogu vam malo pomoći.

— Otac će se ljutiti na vas, Jil.

— Oh, ne bojim se toga, gospođo. I molim vas da mi govorite »ti«! Upravo sam navršila osamnaest godina. Ni moj otac ne bi Henryja oslovio s »vi«, znam to pouzdano.

Jil se tako srdačno smijala da farmerovoj ženi nije preostalo ništa drugo no da pristane.

Sada uđe u nastambu i farmer.

— Martho, Henry i ja ćemo odjahati do gaza bizona i ostati tamo dok ne naiđu životinje.

— Ako želite, ja ću vam pokazati gdje je gaz, gospodine Stone — ponudi se Jil.

— Nije potrebno, Jil. Naći ćemo ga i sami. Martho, pripremi nam hranu za četiri dana. Budemo li morali ostati duže, jedan od nas doći će ovamo.

Žena pođe u kuću bez krova, a Jil za njom.

Farmer potrči k njivi. Još će povući nekoliko brazda, posaditi kukuruz i tek onda odjahati.

Nadao se da bizoni u međuvremenu neće proći preko gaza.

* * *

Na gazu su proboravili šest dana i već su počeli vjerovati da su bizoni protivno svojoj dugogodišnjoj navici, promijenili smjer kretanja.

A onda se iznenade začio tutanj krda.

Malo zatim ugledali su crvenkasti oblak prašine što se počeo podizati prema suncu, približavajući se poput neke strašne zastave.

Konji su postali nemirni i silom pokušavali pobjeći iz grmlja u kojemu bijahu privezani. Sočne grane savijale su se do zemlje i nisu pucale.

Bill i Henry stajali su na sjevernoj obali Horse Creeka s oružjem o

boku i gledali prema sve većem oblaku prašine.

Zemlja se tresla od tutnja i činilo se da će se prolomiti. Zatim su se pojavile prve životinje, valjajući se čvrsto utabanom stazom prema gazu. Njihova su kopita izbacivala u zrak prave vodoskoke prašine. Opasno svjetlucanje naziralo se u stisnutim očima golemih bikova koji su vodili veliko krdo. Njihovo tamnosmeđe krzno bilo je slijepljeno i čupavo.

Bill opali u jednog bizona sa strane i ovaj se sruši. I Henry je također ispalio hitac. U grozničavoj žurbi opet su napunili puške. Stajali su svega nekoliko metara daleko od staze bizona u opasnoj blizini životinja koje su nezadrživo jurile kraj njih.

Bili su svjesni opasnosti, ali su morali prići tako blizu životinjama jer su htjeli sigurno gađati.

Kundaci im udariše o ramena. Još su se dva bizona srušila, jedan u vodu a drugi na obalu.

U međuvremenu je prašina doprla do njih i tamo se počela naglo uzdizati obavijajući oca i sina. A oni su pucali i punili puške sve dok krdo nije prošlo ostavljajući za sobom šest ubijenih bizona.

Kako je naglo počela tako se sada i naglo udaljavala tutnjava stada.

Lagani vjetar tjerao je prašinu prema istoku. Sunce, koje je već bilo na zapadu, iznad padina Laramieja, opet im se ukaza.

Konji se postupno smiriše. Tu i tamo bi zarzali i udarili kopitom o zemlju.

Stoneovi ih odvežu, privedu rije-
ci, jedan kraj lasa privežu za njih a
drugi za ubijene bizone, te mrtve
životinje povuku nizvodno. Započne
mučan posao raščinjavanja i skidanja
kože.

Prebrzo se nad oca i sina nadvila
noć.

A onda se iz daljine jave vukovi.
Njihovo zavijanje sve im se više pri-
bližavalo.

Bill privuče pušku.

Odjednom u tami opazi opasne
zelene oči. Naglo opali a oči nesta-
nu.

Cijele su noći bili budni, i na oba-
li — ispred mesa i kože — ložili vi-
soku vatru da zaustave gladne vu-
kove. Pred jutro je dobar dio vuc-
jeg čopora odmaglio, a ostali su do-
čekali svitanje. Tek tada su i oni
otišli.

— To su stariji vukovi koji ne
mogu dovoljno brzo trčati za bizoni-
ma — reče Bill Stone. — Sada žele
ugrabit lakši plijen.

— I, što ćemo učiniti?

— Ponijet ćemo samo onoliko
mesa koliko mogu nositi konji u
trku. I kože, razumljivo. Ostatak
ćemo prepustiti vukovima. Bar nas
neće slijediti.

Pojeli su preostalu hranu, meso
omotali kožama, i sve to svezali za
svoja sedla. Onda su povel konje
duž obale prema istoku.

Vukove više nisu vidjeli...

Kad se napunilo šest tjedana ot-
kako su stigli u novu zemlju, Sto-
neovi su pokrili krov kožama bizo-
na preko kojih su nasuli zemlju.

Napokon su opet imali krov nad
glavom koji ne prokišnjava i osjeća-
li su se mnogo sigurnijima.

Bill Stone se potpuno počeo odvi-
kavati, da spava s puškom kraj
sebe, jer se u zadnje doba nitko
strani nije pojavljivao u blizini.

Prvog dana sedmog tjedna Bill
Stone osedla konja i napuni više
boca s vodom na crpki u kuhinji.
Martha mu je već bila priredila hra-
nu za više dana.

Nitko od njih nije opazio spodobu
koja se s istočnog ruba brežuljka
provukla kroz travu, a onda nestala
iza uzvišice. Bio je to Hugh, jedan
od McStayevih kauboja. Udaljavaju-
ći se, dio puta je konja vodio, a tek
onda skočio u sedlo. Jahao je pola-
ko sve dok nije zaključio kako se
toliko udaljio da na farmi više ne
mogu čuti topot kopita. Tada je silo-
vito potjerao konja.

Na ranč je stigao u galopu.

Put koji su kola Stoneovih, ona s
volovskom zapregom, prevalila za
deset sati, Hugh je prešao za petinu
tog vremena.

Poput vihora je uletio u dvorište,
i tu naglo pritegao uzde. Skliznuo
je iz sedla dok se konj još propi-
njao mašući prednjim nogama.

— Što se, dogodilo, Hugh? —
poviče Jil, opazivši ga s prozora
svoje sobe.

Hugh joj ne odgovori, nego bez
riječi potrči u kuću. Rančera i pred-
radnika zateče u kuhinji.

— Što je, Hugh? — zapita pred-
radnik.

— Prokletstvo, onaj Stone već je
na putu, gospodaru — odvrati
Hugh pušući.

— Što?

— Uopće se nije pripremao za
put kao što smo mi očekivali. Jedno-
stavno je krenuo.

— I ti si uvjeren da je pošao prema Fort Laramieju?

— Da.

— Po čemu?

— O sedlo je objesio cijeli niz boca s vodom, a onda mu je žena dodala zamotuljak, vjerojatno s hranom. Odmah je potjerao konja.

— Sam?

— Naravno, sam.

— Ne smijemo, dakle, gubiti vrijeme!

Rančer iziđe iz kuće i krene prema oboru.

— Što se dogodilo, oče? — poviče Jil. Još je uvijek gledala kroz prozor svoje sobe.

— Ward i ja moramo u Laramie, Jil.

— Zašto tako naglo?

— Vojnici kupuju konje i spremni su platiti devedeset dolara po grlu. Zamisli, Jil, devedeset dolara za jednog konja! Mi ćemo, razumljivo, odmah povesti deset. Vraćamo se za tri do četiri dana.

Rančer se osvrne i vikne predradniku:

— Hajde, Warde, povedimo brže kljusad da ne zakasnimo.

— Kako ste to saznali? — upita Jil.

— Hugh je slučajno sreo trgovca Lawrencea i ovaj mu je otkrio novost.

— Ah, tako.

— Da, Jil. Hitno je.

Jahači su pohvatali deset konja za koje se rančer doista nadao da će ih prodati u Fort Laramieju. U međuvremenu su rančer i njegov predradnik osedlali svoje konje.

Već poslije nekoliko minuta njih dvojica su odjahali, vodeći na lasima deset konja

Isprva su jahali prema zapadu, a kad su odmakli dovoljno daleko od ranča, promijenili su smjer i pošli prema sjeveru. Tada su ujedno počeli paziti na tragove.

Tek nakon jednog sata predradniku je uspjelo otkriti Stoneov trag. Skočio je s konja, nagnuo se nad zemlju i promotrio rubove otisaka kopita.

— Da, to je bio njegov konj, gospodaru!

— Je li daleko pred nama?

— Možda tri sata.

Rančer potihlo prokune. Ako predradnik misli da se radi o tri sata prednosti, onda će ona iznositi barem sat više — to je McStay znao iz iskustva. Oštro pogleda prema zapadu, ali ne opazi jahača.

— No da, to ništa ne pomaže. Možda nam uspije da odmah iza njega stignemo u Fort.

— Vidjet ćete, on će usput negdje prespavati. Nastavimo li dalje jahati, otkrit ćemo njegovu vatru, a onda ga možemo prestići, gospodaru!

I tako su nastavili slijediti jahačev trag u travi, sve više odmičući prema zapadu. Žurili su koliko su mogli, ali su ih zadržavali konji namijenjeni prodaji. Tu i tamo popili bi pokoji gutljaj iz boca, a nekoliko su puta morali zastati i da napoje konje.

— Zašto, do vraga, nije jahao uz Horse Creek? Tada bismo ga i mi lakše slijedili s naših deset konja! — ljutio se predradnik. — Što kažete, možda to nije uradio namjerno?

Rančer se znojio. Bilo je vruće kao u pećnici. A jahača još uvijek nigdje na vidiku.

Ward ponovno siđe s konja da ispita tragove. A onda je morao priznati McStayu da je farmer zadržao istu prednost.

Kasno popodne McStay naglo zaustavi konja. Trag pred njim u oštrom je kutu skretao prema gorju na sjeveru.

— Odjahao je Walteru — reče predradnik. — Pošao je u posjet susjedu koji je isto takva prazna tikva kao i on.

Rančer sjaše s konja, savi je uzdu oko jabuke sedla, a onda pođe tragom sve dok se nije uvjerio kamo vodi.

Ne, Bill Stone nije napravio luk da ih zavarava. Krenuo je ravno prema sjeveru, i prema tome mogao je samo odjahati u posjet farmeru s druge strane rijeke.

McStay se vratio.

Predradnik se cerio:

— To je budala, ha? Sad smo mi u prednosti na putu za Fort Laramie.

Rančer uskoči u sedlo.

— Ako je tako, onda ne gubimo vrijeme, Warde.

V

Kad je Bill Stone navečer zaustavio konja, pred njima se u dolini prostirala farma Walterovih. Kuća je bila vrlo slična njegovoj. Odmah do vrata bijaše mali prozor. Obor je bio od borovih trupaca koje je Walter očito dovukao iz šume na obližnjem brdu. U njemu je bilo nekoliko goveđa.

Pred kućom je stajao osedlani konj. Prije nego je Bill krenuo, iz kuće iziđu dva muškarca.

Stone potjera konja te se spusti u dolinu pokraj polja zasađenog kukuruzom.

Dva muškarca su njegov dolazak promatrala sumnjičavo. Jedan je držao pušku u ruci a drugi položio ruku na revolver za pojasom.

Bill Stone prepozna farmera po ispranoj, gruboj odjeći, premda nikad prije nije vidio Daniela Waltera. Drugi muškarac imao je na sebi tamno, ponešto izbljedjelo odijelo i kruti šešir.

Bill naglo zaustavi konja. Prepoznao je i drugog muškarca. Vidio ga je u Omahi, u uredu za naseljavanje. Bio je to nadzornik John Thompson, čovjek koji je odlučivao je li pojedini naseljenik ispunio ugovorene uvjete.

Sada je nadzornik i njega prepoznao i pošao mu u susret.

— Vi ste Bill Stone?

— Da.

Bill sjaši.

— Prolazio sam ovim putem pa sam htio pozdraviti svoje susjede, gospodina i gospođu Walter.

Daniel Walter nasloni pušku uz zid.

— Josephine, Jack, dođite, naš susjed je ovdje!

Pojavi se žena u dugoj pamučnoj haljini, zakrpanoj ali urednoj. Njena duga kosa bila je rasuta po ramenima. Mogla je imati četrdeset godina.

Iza nje je stajao dječak od trinaest godina. Na sebi je imao pri koljenima odrezane farmerice, šarenu košulju s predugačkim rukavima, a na glavi mekani šešir koji mu je

sjeđio na ušima. Zavukao je ruke pod široke naramenice i znatiželjno gledao nepoznatog susjeda.

— Drago nam je, gospodine Stone — ljubazno se nasmija žena. — Gospodin Thompson već nam je pričao o vama. Koliko ste napredovali u poslu?

— Ah, ide, ide. Moram u Fort Laramie. Imali smo nezgodu: dok smo prenosili stvari, prslo nam je prozorsko staklo.

Pogledao je u nadzornika Thompsona koji odmah nabora čelo.

— Prozor je neophodan. Takav je propis.

— Znam. Zato i žurim u tvrđavu. Hoću li tamo naći staklo?

Thompson podigne ramena.

— Prevoziti staklo preko prerije, to je za trgovca stvarno igra na sreću. Ako konji malo brže pojure, protutnji kakvo stado ili Indijanci počnu pucati iz starih pušaka, dogodi se da veći dio tovara ode do vraga. Ja ne znam što će vam reći u tvrđavi, gospodine Stone. Morate pokušati. U svakom slučaju, bit će strašno skupo.

— Ah, kakvi smo mi domaćini! Molim vas, uđite u kuću! — pozove žena. — Vi ćete, dakako, prenoćiti u nas, gospodine Stone. Morate nam ispričati sve o svojoj obitelji.

Walter propusti Billa da uđe za ženom u kuću.

Veći dio pokušaja farmeri su sami napravili od sirovih dasaka. Ognjište su, kao i Stoneovi, sazidali od ilovače, a na stražnjem zidu bijahu samo otvori za puške.

— Je li sada sve u redu? — pitao je farmer nadzornika pred kućom.

— Da, uspjeli ste — reče Thompson. — Ova zemlja sada pripada

vama. Nitko vam to ne može osporiti. Sada ste obavezni banci i prema volji možete zatezati isplate.

— S bankom ćemo se već sporazumjeti. Dvije dobre žetve... i gotovo... Mnogo vam hvala, gospodine Thompson...

— Ja samo vršim svoju dužnost. Podsjetite gospodina Stonea da obavezno mora imati prozorsko staklo.

— Da, da.

— Znae kako se u nas kaže: bez prozora ne vrijedi farma!

— Reći ću mu, gospodine Thompson. Ne biste li ipak htjeli prespavati?

— Isključeno. Moram cijele noći jahati. Ah, još nešto... gospodine Stone!

Bill, koji je i unutra u kući čuo svaku riječ, pojavi se na pragu.

— Molim?

— Krajem rujna doći ću k vama.

— Zašto tako rano? Rečeno mi je da imam pola godine vremena, gospodine Thompson. Takva je pogodba, zar ne?

— Drukčije ne ide.

— Pa to je jedva pet mjeseci.

Thompson priđe svojem konju i iz torbe na sedlu izvuče malu bilježnicu. Prolista je i onda reče:

— Po svemu sudeći doći ću dvadeset i osmog rujna, gospodine Stone. Pripazite na to. Svakako moram prije zime stići u Omahu.

— Na konju se može onamo stići i za kraće vrijeme — odvrati Bill Stone.

— Ne bih se upuštao u takve stvari. Vama jedan mjesec ne znači mnogo. Uostalom, prema mojim bilješkama, to i jest punih šest mjeseci. Vi ste se previše zadržali u Omahu ili ste predugo putovali. Mogli ste zemlju preuzeti već u ožujku.

— Zavuklo se dok sam nabavio sve potrebno — odvrati Bill smrknuo — a onda je rijeka Mis-souri toliko nabujala da skela nije mogla voziti dva tjedna!

Thompson slegne ramenima i spremi bilježnicu.

— Ugovor je ugovor. Uvijek sve tako podesimo da ja do kraja rujna završim s poslom.

Bill Stone više ništa nije rekao. Dobro je osjetio da bi bilo uzaludno. Nadzornik ne bi pristao na odgodu, a i njemu to nije bilo bezuvjetno potrebno. Do kraja rujna završit će sve ugovorene poslove. Ukoliko do tada ne nabavi novo staklo, vjerojatno ga neće naći ni kroz daljnjih mjesec dana.

John Tompson se popne u sedlo s kojeg su visile boce i zamotuljci, prinese ruku šeširu i odjaše kroz dvorišna vrata.

I žena iziđe iz kuće. Svi su mahali za jahačem, sve dok nije nestao u tami.

Tada Daniel povuče svoga gosta u kuću.

— Vjerojatno sam jahao zaobilaznim putem — reče Bill. — Inače bih mnogo prije stigao ovamo.

— Da, to se može dogoditi. Ali sada sjednite, Stone. Naše poznanstvo moramo proslaviti kapljicom. Josephine, hoćeš li nam donijeti bocu ruma?

Žena ode u susjednu prostoriju i donese veliku bocu, do polovice punu ruma. Zatim donese tri čaše i natoči.

Jack sjedne nasuprot Billu a žena pojača plamen svjetiljke.

— Onda, za naše poznanstvo! — podigne farmer svoju čašu.

Isto učini i njegova žena.

Bill posegne za svojom čašom pa reče:

— I za vaš uspjeh. Ispunili ste uvjete ugovora i postali vlasnici zemlje.

— Da, sada farma pripada nama. I vama će to uspjeti, uvjeren sam.

Kucnuše se i ispiše po gutljaj.

Tada Bill zapita:

— Kako to da ste uvjereni da ćemo uspjeti?

— Pa čovjeku se vidi ima li čvrstu volju ili ne. Ja mislim da je vi imate, Stone. Ako vam bilo u čemu mogu pomoći...

— Hvala vam. Već ćemo se neka-ko snaći.

— Mislim u slučaju da vam se dogodi nezgoda. Ponekad na kraju sve ovisi o kakvoj sitnici. Pomislite samo na prozor. Mi ćemo vam vrlo rado pomoći. Ne budete li mogli nabaviti staklo, i u tome ćemo vam pomoći.

— Zar ih imate više? — zapanjeno zapita Bill.

— To ne. Ali, ukoliko se ipak dogodi da vam bude potreban pri preuzimanju kuće, posudit ćemo vam naš.

— Nismo se ni sjetili na to — objasni žena. — U Kansasu se šest farmera poslužilo jednim jedinim prozorom. Zadnji više nije znao kome prozor zapravo pripada.

Bill odmahne glavom.

— Nadam se da to ipak neće biti potrebno. Ipak, hvala vam na ponudi... Nego, htio sam vas pitati, koliko je daleko odavde do Fort Laramija?

— Točno trideset i pet kilometara. Ako se ujutro probudite na vrijeme, stići ćete popodne. Hoćeš li nam spremati večeru, Josephine?

Zena pride ognjištu, klekne pred njim i puhne u pepeo iz kojeg zaplamsa vatra.

— I vi imate sina? — zapita dječak.

— Da, Jack, kćer i sina. Henryju je već osamnaest godina i radi kao pravi muškarac.

— I Jack već radi gotovo kao odrastao — odvrati Walter, ustane i donese duhan i lulu od kukuruzova klipa. — Tko zna da li bismo bez njegove pomoći uspjeli.

Dječakove se oči zasjajiše od zadovoljstva.

Bill Stone klimne dječaku:

— Da, lijepo je kad čovjek ima tako valjanog pomoćnika.

VI

Dva vojnika u izbljedjelim modrim odorama otvore vrata tvrđave i propuste Billa Stonea. On podigne ruku do ruba šešira na pozdrav, a jedan od vojnika promrmlja nešto nerazumljivo, što je isto tako moglo biti pozdrav kao i kletva.

Pjeskovita izgažena uličica vodila je između dva reda brvnara, iza kojih su se nazirala velika vojnička zgrada i manje konačište oficira.

Brvnare su pripadale civilima. Svi su od njih nešto radili. U jednoj je bila trgovina, u drugoj salun, slijedile su brijačnica itd, kao u svim utvrđenim prerijskim gradovima. U oboru bijahu konji. Pred njim Bill ugleda nekoliko vojnika i civila.

Bill Stone pritegne uzde konja netom je prepoznao Lionela McStaya.

Rančer je upravo govorio pukovniku, komandantu tvrđave — grada:

— Sedamdeset dolara? To je kao poklonjeno. Morali biste malo dublje posegnuti u džep.

— I ja mislim tako — promrmlja njegov predradnik, klimajući važno glavom. — U Fort Kearneyju ispljunuli ste pred dvije godine devedeset, moj gospodine!

— Sedamdeset — reče pukovnik nasmijavši se. Bio je to mršav, visok čovjek.

Stone je još uvijek stajao i gledao. Jako se iznenadio kad je ugledao rančera.

Jil je često dolazila na farmu i pričala što se događa na ranču, ali ništa nije rekla da se njezin otac sprema u Fort.

Bill sam sebi protumači da je McStay neočekivano krenuo na put, pa to Jil prije nije mogla znati.

— Ti ne popuštaju — reče predradnik McStayu. — Zacijelo sada imaju dosta konja.

— Kupit ćemo svih deset i odmah platiti — odgovori pukovnik. — Mi smatramo da smo sa sedam stotina dolara dobro platili vaše konje, gospodine McStay.

Rančer prokune i pljune u obor. Iduće sekunde spazi Billa te stisne oči.

— Dakle? — upita oficir.

— U redu, pristajem, ali samo zato što se radi o vama, pukovniče... Warde, uzmi novac i donesi ga u salun.

McStay izide iz kruga ljudi i krene prema salunu. Prošao je pored Stonea kao da ga ne vidi.

Bill slegne ramenima.

Uto se skupina pred oborom razide, a tamo ostane jedino neki stari sjedokosi i bradati čovjek. Kad ga opazi, stari priđe Billu i uhvati uzdu konja.

— Vas još nikada nisam vidio ovdje, gospodine.

— Nikad nisam ni bio ovdje.

Stone sjaše s konja.

— Hoćete li se dugo zadržati?

— Mislim, do sutra ujutro.

— Onda biste sigurno htjeli srediti svoje kljuse?

— Srediti?

— Pa... smjestiti ga u staju gdje bi imalo vode i dobre hrane.

— Ah, tako.

— Ili možda ne želite?

— O da, svakako. Nisam mislio na to. Koliko će to stajati?

— Jedan pišljivi dolar, gospodine.

— Jedan... — Stoneu riječ zastane u grlu. Morao se nakašljati.

— Jedan pišljivi dolar — ponovi čovjek s kiselim izrazom lica. — To je gotovo kao poklonjeno.

Bill pogleda uokolo. Njemu je jedan dolar vrijedio vrlo mnogo. Razmišljao je može li konja ostaviti na nekom drugom mjestu. Na žalost, vidio je samo ulicu i veliki ograđeni pjeskoviti trg. Nije bilo mjesta na kojemu bi konj mogao prostajati cijelu noć i zatim izdržati možda i sedamdesetak kilometara puta do kuće.

— Što to imate?

Starac posegne za smotanom kožom vuka koju je Bill privezao iza sedla.

— Tog sam gada ustrijelio putem — objasni Bill.

— Nemate li novaca, mogu uzeti i kožu.

— Što? Zar cijelu kožu za smještaj konja samo za jednu noć?

— I za hranu, vodu.

— Dat ću vam dolar — odluči Stone teška srca.

Kad je polazio na put nije ni pomišljao da bi ga u Fort Laramieju mogli opljačkati, te da će ovdje ni zašto ostaviti novac koji mu je neophodno potreban za dovršenje farme.

— U redu. A sada ovamo s dolarom!

Sijedi čovjek pruži ruku. Bill mu s uzdahom pruži traženi dolar.

Konjušar mu se kreveljio u lice.

— Jeste li ikad bili u kojem preborskom naselju?

— Ne.

— Onda ste sretni. Ovdje su cijene, u usporedbi s njihovima, nalik na napojnice.

— Više od jednog dolara nigdje ne može stajati smještaj konja za jednu noć — usprotivi se Bill.

Konjušar odmahne rukom.

— Dvostruko i trostruko veće cijene nisu nikakva rijetkost. Možete mirno sve ostaviti u selu. Ja pošteno obavljam svoj posao.

— Kako je već dugo ovdje gospodin McStaj?

— Došao je prije nekoliko sati.

— Tako...

— Poznajete li ga?

— Vidio sam njegov ranč — snade se Bill. — Hoćete li pripaziti i na vučju kožu?

— Razumljivo, stranče. Sutra ćete dobiti sve što ste mi predali. Jamčim! Bez brige!

Sijedi čovjek odvede konja uz plot do obližnje staje.

— Jedan dolar! — Stone je još uvijek odmahivao glavom. — Mo-

ram što prije otići odavde. Prokleti pljačkaši.

Oštro je zakoračio u jedinu ulicu i prišao trgovini s velikim izlogom sastavljenim od malih uokvirenih stakala. Jedno od njih dostajalo bi Stoneu da riješi svoj najteži problem.

U izlogu je bila sva sila oružja, naboja, baruta i fitilja. Pred izlogom su stajale brojne bačve i sanduci. Neki mali čovjek s brcima kao u tuljana otvori vrata, nad kojima se oglasi zvonce.

— Što izvoljevate, gospodine?

Bill ponovno pogleda prema izlogu. Takva spojena stakla vidio je u Ohiju. Nije očekivao da će ih biti i ovdje.

— Uđite samo! Imam unutra mnogo robe koja nije stala u izlog.

Trgovac se skloni u stranu.

Stone polako uđe u trgovinu. Unutra je vladala polutama, a mnoge police, visoke do stropa, mamile su pogled.

Vonjalo je po sjemenju i masti, po barutu i još po nečemu što Bill nije mogao razabrati.

Trgovac zatvori vrata i zvonce opet svoje odzvoni.

— Dakle, gospodine?

Stone je vidio svu moguću i nemoguću robu po policama... osim stakla. Okrene se i pogleda čovjeka koji je kratkovidno žmirkao.

— Trebam prozorsko staklo.

— Što?... staklo — zine trgovac i priđe bliže.

— Htio bih kupiti staklo za prozor, po mogućnosti trideset centimetara široko i šezdeset visoko.

— Staklo za prozor? — Čovjek odmahne glavom. — Žao mi je, nemam ga.

— Nemate?

— Ne. Malo trgovina nabavlja staklo. To ste zacijelo i sami zapazili. Prijevoz je vrlo težak i nerijetko loše svrši. Na teretna kola putem čekaju...

— Da, znam — prekine ga Stone.

— Ali ja gradim kuću i pri preuzimanju moram imati ugrađeno staklo.

Trgovac slegne ramenima.

— Možete li pribaviti staklo?

— Morao bih ga pod posebnim uvjetima naručiti iz Omahe, ali vam ne mogu jamčiti da će cijelo stići ovamo.

— I koliko bi to stajalo?

— Otprilike pedeset dolara...

— Pedeset... — Bill se osjećao kao da ga je udario konj. — Ponovite mi to!

— Pedeset dolara. Osim toga morate mi dati predujam, a ne mogu vam ništa jamčiti. Morat ćete sami preuzeti riziko prijevoza.

Bill priđe bliže trgovcu.

— Što kažete? Morao bih platiti tu nevjerojatnu cijenu i još preuzeti riziko?

— Nitko vas ne prisiljava da baš kod mene naručujete staklo, gospodine Stone.

— Gospodine Stone? — upita Bill polako.

Trgovac problijedi i ustukne.

— Kako ste doznali moje prezime?

— Sami ste mi ga vani rekli...

— To nije istina! Ovdje u tvrđavi nisam se nikome predstavio. Osim toga, nikad prije nisam bio ovdje!

— Onda sam vas negdje drugdje vidio.

— Čuješ ti, bezobrazni lažljivče!

Bill počeo prilaziti trgovcu koji se povlačio korak po korak, sve dok nije došao do zida.

— McStay je bio ovdje, zar ne?

— Gospodin McStay navratio uvi-
jek kad je u Fort Laramieju.

— I on vam je zapovjedio... ili
vas jednostavno potplatio da mi ne
prodate staklo... Toliko da znate,
tužit ću vas zapovjedniku tvrđave
— protisne Bill bijesno.

— Zašto? Zar zato što nemam
prozorskog stakla? Ili možda zato
što ne želim preuzeti riziko prijevo-
za? Vi ste ljudi, gospodine. Sve i da
imam staklo, ne bih vam ga morao
prodati. Mi živimo u slobodnoj zem-
lji. Svatko može raditi što želi, uko-
liko to nije protiv zakona. Ja ništa
ne radim protiv zakona, gospodine
Stone!

— Hajde, kažite... koliko vam je
platio!

— Tko? I za što?

— Ja govorim o Lionelu
McStayu! Što vam je dao za to da
mi ne prodate staklo?

— Vi bulaznite, gospodine Stone!
Napustite smjesta moju radnju! Zar
ne čujete? Smjesta van iz moje trgo-
vine!

Bill zakorači prema trgovcu da
ga nauči pameti, ali ovaj u
smrtnom strahu pobježe na ulicu.

— U pomoć! U pomoć! — zaurla
iz svega glasa.

Bill potrči za njim.

Odjednom se trgovac okrene i po-
leti prema Billu.

Farmer ga dočeka sa stisnutim
šakama i trgovac svrši u prašini.
Nije propustio da pri tom podigne
paklenu dreku.

Sa svih strana dotrčaše civili i
vojnici.

Bill osjeti jezu od njihovih pogle-
da.

Pristupe mu dva podoficira.

— Pođite s nama. I ništa ne poku-
šavajte ako želite samome sebi do-
bro.

Doveli su ga do neke brvnare u
kojoj je na zidu visila zastava a pi-
saći stol zauzimao polovicu prostori-
je.

Pukovnik je sjedio za pisacim sto-
lom s nogama na stolu i s cigarom
u kutu usana. Ruke su mu bile pre-
ko trbuha.

Jedan od narednika koji su Billa
doveli, žurno ispriča što se dogodi-
lo, ali pri tome najviše prepričava-
ju ono što je čuo od trgovca.

— Ovo je sve laž — reče Bill. —
Rančer McStay nije dojahao ovamo
u prvom redu radi prodaje konja.
Došao je zbog mene.

Pukovnik izvadi cigaru iz usta i
spusti noge s pisaceg stola.

— Hajde, smirite se sada. Nared-
niče, pozvat ću vas ako bude potreb-
no.

Zveknuše ostruge, zaškripaše das-
ke na podu, zalupe se vrata.

— Sjednite, gospodine...?

— Stone. Bill Stone.

— Dobro, gospodine Stone.

Bill primakne stolac koji je sta-
jao uza zid i sjedne.

Pukovnik se uspravi gornjim dije-
lom tijela. — No, ispalite sada sve,
gospodine Stone. Gdje to gori?

* * *

Pukovnik se opet zavalio u stolicu
ispuštajući sivo-modre oblake dima
prema pocrnjelu stropu.

— Prilično loše, zar ne?

— Ako ne dobijem staklo...

— I nećete ga dobiti — prekine
pukovnik farmera.

— Kako to možete tvrditi?

— Dosta ste mi ispričali. Naravno
da je tu McStay imao svoje prste.

Čim je stigao, obišao je cijelu tvrđavu. Zatim je došao k meni i ponudio mi deset konja.

— I sada mi nitko neće prodati staklo samo zato što on to ne želi? — upita Bill s nevjericom.

— Shvatite da samo vlasnik trgovine smije prodavati staklo. Ostali bi vam mogli ponuditi samo vlastiti prozor. Zato ih je McStay opomenuo, a možda je to učinio i sam trgovac koji želi održati dobre poslovne odnose s McStayem. Vidite, na taj način ljudi uništavaju neželjene susjede. Skidaju ih sebi s vrata a da pri tom ne odjekne ni jedan pucanj i ne padne mrtva glava.

— I vi mi ne možete pomoći?

Pukovnik se sagne.

— Recite mi kako, pa ću vam rado pomoći.

— Ono što trgovac čini protuzakonito je.

Oficir se prijazno nasmije. Tada reče malo ironično:

— A vi poznajete zakon, gospodine Stone?

— Da. Pravda za sve!

Pukovnik polako odmahne glavom.

— Griješite. Sloboda za sve, gospodine Stone. Zar ne shvaćate što to znači? Trgovac uživa slobodu da vam što proda ili ne proda. Da, upravo tako: kako mu se prohtije. Isto tako i vi imate pravo da od njega nešto kupite ili ne. Nitko vas ne može prisiliti. Dakako da bogati rančer može na trgovca vršiti pritisak zato što od njega kupuje mnogo robe. To radi na štetu nekoga tko je od njega siromašniji. Kao što vidite, ta naša sloboda ponekad nema mnogo veze s pravdom, gospodine Stone.

— Vi mislite da u cijeloj tvrđavi nema jednog jedinog čovjeka koji bi mi prodao svoje prozorsko staklo sve da mu ne znam kako dobro platim?

— Da, upravo tako mislim. Rančer će, možda i preko trgovca, svakome onome tko se pokoleba dvostruko ili trostruko više od vas platiti da vam ga ne proda.

— A vi?

— Na što mislite?

Bill pogleda u prozor ureda.

— Biste li mi prodali barem polovicu od ovoga?

Pukovnik ustane i nasmije se.

— Moj dragi gospodine Stone, vi ne poznajete ni zakon niti vojničke propise. Prozor je vlasništvo države i prema tome nije na prodaju. Kad bih vam na taj način pomogao, brzo bih svršio u zatvoru. I na mene netko pazi. Pokušajte u Fort Kearneyju u Nebraski...

— Znete li koliko je to daleko?

— Da, znam. Ali, gotovo da vam ništa drugo i ne preostaje.

— A ako McStay sazna bit će tamo prije mene. Njega sada ne zanimaju troškovi. Bitno mu je da me uništi, otjera...

— Žao mi je. Proizlazi, naime, da biste jedino u Omahi bez poteškoća došli do stakla. Tamo ruka McStaya ne dopire ni pod kakvim uvjetima. Osim toga, taj je grad na Missouriju prevelik da bi se itko obazirao na mišljenje jednog jedinog čovjeka.

Bill stisne usnice. Dva dana je jahao kako bi stigao ovamo, a onda je dao cijeli dolar za opskrbu svog konja. Bude li spavao u hotelu, i opet će morati dobro platiti. A sve to ni za što.

Ustao je i teškim koracima počeo hodati amo-tamo po uredu.

— Pokušajte drugi put neopazice napustiti svoju farmu — predloži oficir.

— McStay nas očito drži pod prisilom.

— Odjašite kad bude tako tamna noć da se ne vidi ni prst pred nosom.

— Zašto bi se jedan slobodan čovjek morao skrivati pred drugim samo zato što ovaj ima više novaca? Njegovu zemlju nitko nije uveo u knjige. I nitko ga zbog toga ništa ne pita. Zar vi to nazivate pravdom?

Pukovnik odmahne glavom.

— Ne govorite u srdžbi, gospodine Stone!

— Više sam nego bijesan, pukovniče!

Bill pođe prema vratima i uhvati za kvaku.

— Nemojte učiniti ništa nepromišljeno, gospodine Stone. Neke stvari vi ne možete promijeniti. Nastojte nadmudriti McStaya.

Bill stisne lijevu šaku i opet je otvorio. U ovom trenutku nije mu bilo do toga da nadmudri McStaya, već da mu neposredno naplati njegovu nečasnost. Nikad mu u životu nije palo na pamet da se s nekim potuče. A sad je želio jedino to. Na žalost, činilo se da je to sve što može učiniti protiv rančera.

— On ima uza se predradnika Warda Sparka — promrmlja pukovnik kao da mu je pročitao misli.

— I on će dobiti svoje — procijedi Bill, otvori vrata i izađe.

Pukovnik nekoliko puta prošetao po sobi, a onda pozove:

— Naredniče?

— Gospodine?

Vojnik odmah uđe i zvekne ostrugama.

— Bude li u salunu kakve gužve, neka se svi prave da su gluhi!

— Po vašoj zapovijedi, gospodine!

Pukovnik klimne glavom i zatvori vrata.

VII

Salun je u svemu bila jedna jedina dugačka prostorija. Pozadina joj se gubila u tami.

Nezgrapni stolovi i stolci s desne strane bijahu jedan do drugog poređani poput vojnika. Šank uza lijevi zid protezao se cijelom duljinom prostorije. Sada su uz njega stajali McStay i njegov predradnik.

Krčmar, neki čovo debeo poput bačve i težak vjerojatno više od stotine kilograma, naslanjao se teško dišući s druge strane šanka na policu s pićima što je dosizala sve do stropa. Pri tom je ruke važno prekrizio na prsima.

Bill se trenutak zaustavio. Iza njega su cviljela pomična vrata.

— Gdje si tako dugo? — podrugljivo mu dobaci Spark. — Jesi li se dovoljno isplakao u pukovnika?

Činilo se da se i McStay veseli što se Stone napokon pojavio. Njegova bikovska prilika se malo odmakne od šanka.

— I što ćeš, momče, sada? — rugao se dalje Spark. — Nema za tebe stakla, zar ne?

Zavlada mučna tišina.

McStay posegnu za čašom viskija i naiskap je ispije.

— Što želite, Stone? — promuklo će rančer.

— Vjerojatno želi popiti viski, gospodaru, ali pitanje je ima li golač novaca.

Ward Spark se naceri od uha do uha kao zrela rajčica. Trljao je ruke jednu o drugu.

— Je li tako, Stone? — nastavi se rugati rančer. — Keeper, recite mu koliko stoji viski da poslije ne zino od čuda.

— Čaša stoji trideset centi. I to običnog!

— Pije se obično dvostruki — nadoda Spark podrugljivo. — Nitko ne stoji rado na jednoj nozi.

— Tko prvi put ulazi u neki salun, dužan je počastiti sve prisutne — važno će krčmar.

— Upravo tako! — Predradnik spusti ruke. — Dakle, dvostruki viski za sve, zar ne, Stone?

Lice Billa Stonea sve se više mračilo.

— Čini se da on želi nešto posve drugo — zareži Keeper.

— Što je, Stone? — okrene rančer glavu. — Da nemate možda ozbiljnih briga?

Bill krene. Daske poda bile su slabo podložene i savijale se uz glasno škripanje.

Spark ustukne.

Bill zastane na dva koraka ispred McStaya.

— Ako niste zadnja kukavica, priznajte: jeste li vi trgovcu i ostalima u tvrdavi zapovjedili da mi ne smiju prodati staklo, McStay?

— Ja?

— Da, vi!

— Što to znači, Stone? O čemu vi to uopće govorite? — otrese se rančer.

— Tako sam i mislio: zadnja ste kukavica kad se bojite priznati ono što svjesno radite!

McStay se odmakne korak unatrag.

— Prokletstvo, ovaj momak tvrdi da imaš toliku moć u Laramieju da te svi slušaju, gospodaru — klikne predradnik. — Što kažeš, zar je to uopće moguće?

Rančer se pakosno kesio.

— Zar vam nisam rekao da je samo pitanje vremena kad će s vama biti gotovo, Stone? Jednoga su od vaše vrste ubili Indijanci, drugoga su uništile vremenske nepogode, a treći ne može pronaći staklo za prozor. Niste uopće trebali dolaziti ovamo.

— Vi ste odvratna, neodgojena svinja, McStay! — dovoljno razgovijetno promrmlja Bill.

Rančer se trgne kao da ga je farmer udario šakom po zubima.

Ward je stajao otvorenih usta, a krčmar se zaprepašteno nagnuo naprijed.

S takvim nečim njih trojica uopće nisu računali.

Dok bi srce nekoliko puta zakućalo, nije se ništa dogodilo, a Spark gadno prokune i baci se na farmera. Istodobno poletje njegova šaka. Ali prije no što je ona mogla doseći cilj, Billova podlaktica pogodi mu zapešće koje se vinu uvis, predradnik izgubi ravnotežu, farmerova šaka tresne ga posred lica, on se zavrti poput zvrka i pogođen novim udarcem svrši na podu među stolovima.

Kriknuo je više od iznenađenja nego od bola.

— Imate li još nekog, McStayu, tko će se boriti umjesto vas? — podrugljivo izazva Bill Stone.

— Smlavit ću vas, Stone! — re-
kne rančer i navali.

Stone skoči u stranu. Htio je da
rančer proleti pokraj njega. Ali,
McStay se zaustavi i dohvati sa šan-
ka bocu. Žestoko zamahne njome i
baci je u Billa.

Stone se izmakne. Boca mu prole-
ti pokraj uha, tresne o zid i razbije
se uz prasak. Krhotine prsnuše uo-
kolo.

Gledajući za bocom Bill zaboravi
na protivnika. McStay je računao s
time (nije se prvi put mlatio u salu-
nu), poleti kao iz pračke i dohvati
Billa po ramenu.

Bill izgubi ravnotežu i zaglavinja
prema obližnjem stolu. U istom tre-
nu ugleda McStaya kako ponovno
nasrće. Odmah se snađe i nogom
gurne stolac prema njemu. Rančer
se još jednom na vrijeme zaustavi.

Bill nije čekao da iznenađeni pro-
tivnik predahne. Pritrči mu i zada
mu gadan udarac u tvrdu lubanju.

McStay kao da nije ni osjetio uda-
rac. On spretno pograbi mnogo laga-
nijeg farmera, podigne ga uvis i
baci na već napola slomljeni stol.
Starudija nije mogla izdržati i ra-
spadne se. Stone odleti do zida.

Sada rančer podigne obližnji stol
i zavitla ga prema Billovoj glavi.
Ali umjesto Stonea, leteći komad
pokućstva pogodi treći stol i oba se
raspadnu.

— Što to radite? — zabrinu se
odjednom vlasnik saluna. — Sve
ima granice. Mislite malo i na
mene. Gdje ću nabaviti druge stolo-
ve?

U međuvremenu je Bill poskočio,
jurnuo preko polomljenog drva i
žestoko prasnio rančera po nosu.

To je djelovalo. McStay zaurla i
povuče se unatrag.

Farmer ponovno naleti, ali očito
nije bio dovoljno oprezan. Rančer
spretno pograbi njegovu podlakticu
i silovito je zavrne. Dok se Bill po-
kušavao izvući iz škripca, McStay
ga udari nogom i on ponovno odleti
prema zidu.

Farmeru se trenutak činilo da ga
napušta sva snaga. Najradije bi bio
legao i usnuo. Ali volja ipak pobije-
di osjećaj slabine. S mukom se okre-
ne i ugleda McStaya kako opet
nasrće.

— Sad ću svršiti s tobom, prazna
tikvo! — zaurla zapjenjeni rančer.
Njegova ispružena šaka doimala se
poput ogromnog čekića, a činilo se
da postaje sve veća i veća.

Bill se naglo skupi i čučne.

Gotovo u istom trenutku McStayeve
šaka silovito pogodi drvenu oblogu
na zidu, drvo prsne a rančer zaurla.
Njegovu šaku oblije krv.

Bill je već bio na nogama. Prisko-
ći ošamućenom protivniku i nekoli-
ko ga puta zaredom iz sve snage
udari po nosu, bradi i zubima.

Sad je predradnik ponovno bio
na nogama. Nije stajao i gledao. U
zanosu borbe dohvati najbliži stolac
i zavitla ga u farmerovu glavu. Ali
ciljao je loše i stolac umjesto Billa
pogodi rančera.

McStay zatetura.

Bill Stone osjeti novu snagu, spo-
ji dvije šake i s obje udari rančera
u bradu. Ovaj jedva da je shvatio
što se događa. Zappleše na mjestu
kao da pokušava izmisliti novi ples-
ni korak. Billu nije bilo teško da
mu u takvu stanju zada cijeli niz
udaraca.

I dogodi se čudo: gorostasni i kao bik jaki McStay zaglavinja, čvrsta mu koljena kleknuše, on nešto nejasno promrmlja i polako klone na pod. Doimao se sada poput beskrajno umornog spavača. Samo što je njegov duboki san bio potpuno druge vrste. Nije se u snu smiješio.

Otpuhujući Bill se umorno okrene, odmakne u stranu stolice i prevrnuće stolove te pride predradniku.

Užasnut ovime što se dogodilo, Ward Spark počne uzmicati. I premda bi u tom trenutku rado bio na nekom drugom mjestu, nije mogao dalje od šanka.

— Prestanite s tučnjavom! Dosta ste mi već porazbijali! — zajauknu krčmar.

Bill je malo mario za njegove riječi. On je bio odlučan da svoju nakanu izvede dokraja. Priskoči ustrašenom predradniku te ga iz sve snage udari po vratu. Od siline udarca ovaj odleti do zida, odbije se od njega i ponovno naleti na Billovu šaku.

Ovaj put Ward Spark zagrlji potporni stup, od čega se zatrese cijela drvenjara.

Vlasnik saluna se uhvati za glavu.

— Luđaci! — poviče. — Srušit ćete mi kuću!

Bill Stone ga ni ovaj put nije čuo. Sa stisnutim šakama naleti na predradnika i počne mu centimetar po centimetar obrađivati glavu. Nije dospio dokraja obaviti posao, jer se Ward Spark prije vremena složio na pod.

Salun je bio pun prašine i pilovine što je ispadala iz pregrada. Vojnjalo je po znoju i viskiju.

Krčmar je blijed kao stijena stajao iza šanka.

Bill mu polagano pride.

— Što ste ono rekli kad sam ušao u salun? Niste li se i vi šalili na moj račun?

— Ja? Nikada! Za mene je svaki gost svetinja.

— Ovaj put ću vam progledati kroz prste. Pazite da drugi put ne prodete kao ovi ovdje. Za vašu debelu mješinu to bi moglo biti kobno.

— Gdje je taj pukovnik? — više za sebe promrmlja krčmar.

Bill Stone izađe iz saluna. Osjećao se silno umoran, ali to je sada bio slatki umor čovjeka koji je dobro obavio posao.

Ugledao je pukovnika. Oficir se smiješeći naslanjao na ogradu obora.

Stone pođe prema njemu.

— Krčmar pita za vas...

— Tako?

— Da.

— Ukoliko me doista nešto treba, neka svrati u moj ured. Tamo već narednik čeka na njega.

— Neće li, ako vas opazi, krenuti ovamo?

— Bilo bi mu uzaludno. Službene stvari uvijek se rješavaju u mom ured, gospodine Stone. A što je s ostalima?

— Vjerujem da će se brzo osvijestiti... ako ih se dobro zalijeva hladnom vodom — reče Bill, lagano se nakloni pukovniku i krene.

— No, to se isplati vidjeti — promrmlja oficir i pođe prema salunu polaganim korakom.

Bill uđe u staju i potraži pogledom sjedokosog. Ležao je na nekom drvenom sanduku i spavao.

Bill nagazi na limeno vedro koje oštro zvekne. Konjušar se probudi tiho vrisne i poskoči kao da ga je ugrizla tarantela.

— Što se dogodilo? — poviče starac bunovno.

— Htio bih samo svoga konja i stvari.

— Vašeg konja?

— Da.

— Pa on ima plaćen smještaj i opskrbu sve do sutra ujutro?

— Svejedno.

Čovjek pročešlja kosu raširenim prstima.

— Kako želite... ali novac vam neću vratiti...

— To nisam ni spomenuo. — Bill se okrene i uđe u pregradu gdje je stajao njegov konj.

Stari konjušar je životinju lijepo očesao, tako da mu se dlaka svilenkasto sjajila.

— Čemu žurite? Ako nemate gdje, legnite, ovdje na slamu pa odspavajte.

Bill stavi konju sedlo i pričvrsti remen.

— Hvala vam, ali žurim.

On oslobodi lanac i povede konja.

— Zar se nešto dogodilo? — znatiželjno će konjušar.

— Ništa osobito — odgovori Bill. — Sredio sam neke bitange. Toliko da ne vjeruju da su svemoćni.

Zatim izvede konja iz staje i provede ga duž obora.

U taj mah pukovnik iziđe iz saluna i prijeđe preko jedine ceste u tvrđavi. Smješkao se, a kad opazi Billa, nasmije se iz sveg glasa. Zatim mahne rukom.

— Izvrsno obavljen posao... Priznajem, nisam u to vjerovao.

— Vjerujte, ni ja sâm. Što mislite, vrijedi li još jednom pokušati u trgovini?

Pukovnik odmahne glavom.

— Ne, jedva. Međutim, nakon ovoga duboko sam uvjeren da ćete se vi snaći. Uopće ne sumnjam u budućnost vaše farme.

— Na žalost, vaše riječi ne mogu staviti u okvir umjesto stakla — odgovori Bill, skoči u sedlo i odjaše do izlaznih vrata iz tvrđave.

Vojnik na straži znatiželjno ga pogleda.

— Niste li vi stigli samo pred sat-dva?

— Da. Ali odlazim dalje. Ovdje mi se uopće ne sviđa.

Vojnik se nasmije.

— Ni meni se ovdje ne sviđa. Radije bih bio kod kuće uz majku, to mi možete vjerovati.

— Odakle ste?

— S Juga. Iz Alabame.

— U zadnje su doba odnosi između Juga i Sjevera sve lošiji. Već se prošle zime u Omahi govorilo o otcjepljenju. Neke južne države žele napustiti Uniju.

— Znam. Velike farme i plantaže na Jugu odupiru se ukidanju ropstva jer bi htjele imati jeftinu radnu snagu. Zbog toga su protiv Sjevera koji je za reforme. Ali mene to ne zanima, gospodine. Ja sam porijeklom s Juga, služim u pokrajini sa Sjevera a na dužnosti sam na Zapadu. I što da svi oni počnu sa mnom?

Vojnik se glasno nasmije i otvori vrata tvrđave.

Bill Stone odmah izjaše i ugleda pred sobom brdovitu pokrajinu. Još dalje od nje bijaše široka prerija, u

kojoj je i njegov dom, zasad bez stakla na prozoru.

Iza njega se zatvore vrata. Tvrđava mu ostade za leđima, utonula u osamu bregova...

VIII

Jahao je sve do poslije pola noći, a onda je s puškom u ruci počnuo u skloništu gustog grmlja. Konja je svezao odmah do sebe.

Uzalud je zatvarao oči. Nikako nije mogao zaspati. Živci nikako da se smire.

Mislio je i na to da su McStay i njegov predradnik vjerojatno odmah nakon njega napustili tvrđavu i pošli njegovim tragom. Ovaj puta se njihove razmirice neće rješavati šakama, nego revolverima.

Sati su brzo prolazili ali se ništa nije događalo. Povremeno bi se Billu oči same od sebe sklopile i on bi odspavao nekoliko sekundi ili minute. Zatim bi se trgnuo i potpuno razbudio.

Odjednom ga prestraši krik neke uznemirene ptice koja je proletjela pokraj njega.

— Sada — reče tiho i izvuče revolver.

Dugo je napeto očekivao šušanj neprijatelja, ali baš ništa se nije događalo u toj mirnoj noći.

I njegov je konj bio spokojan, a to je bio znak da pticu nije uznemirilo ljudsko biće.

Onda se na istoku pokazala prva svjetlucanje.

Često je, dok su putovali preri-jom, u to doba gledao rađanje dana.

Prošao je još jedan sat.

Odjednom se razdani i bez traga nestadoše sve noćne sjene.

Konj je još uvijek mirno pasao.

Bill Stone je znao da se od sada više ne mora strašiti podmuklih neprijatelja. Vidjelo se mnogo kilometara daleko.

Prevario se, dakle, u McStayu. Rančer je vjerojatno vrlo oprezan, pa ne želi da vojnici iz Fort Laramieja danas-sutra nađu mrtvog Billa Stonea i farmerovu smrt pripišu njemu. On jamačno zna kakvo bolje rješenje ili to jednostavno nije njegov način...

Bill osedla konja, odveže ga i popne se u sedlo. Nadao se da će do večeri stići na farmu.

* * *

— Što se dogodilo, gospodaru? — Predradnik udari nogom o vrata. — Već sija sunce.

— Otvoreno je!

Ward Spark otvori vrata stražnje sobe u salunu i ugleda rančera u krevetu.

— Zatvori!

Ward uđe.

— Što je?

McStay protrlja lice puno traga-va žestokih udaraca.

Ni njegov predradnik nije prošao bolje, pa mu je tako prištedio pogled u ogledalo.

— Tog smo šupljoglavca potcijenili, gospodaru — progundala Spark. — Treba s njime drukčije.

McStay sjedne na rub kreveta i navuče čizme

— Zašto nismo krenuli za njim?

McStay ustane, pođe do male rupe u zidu pred kojom je visio zastor i pogleda van.

— Mogli smo ga nocas uhvatiti — reče Ward.

Rančer se okrene.

— Otkada ja nekog tražim noću, Warde? I zašto?

Spark spusti glavu.

— Tako bismo ga se riješili s pomoću jednog jedinog metka! Kladim se.

— Uvjeravam te da ću ga ja kad-tad otjerati, ali to još ne znači da moram postati ubojica. Zapamti jedno: na mom ranču nema mjesta za ubojice!

— Dobro, gospodaru. Predložio sam to samo zato što vidim da je čvrst momak i da nije kratke pame-ti.

— On nema prozorskog stakla. Ako tako ostane, može se reći da je maknut s prozora.

Spark se kiselo naceri.

— Ne znam, gospodaru. Vidio sam pukovnika kako nam se po-drugljivo smije. On je na strani Stonea, inače bi prekinuo tučnjavu.

— Glupost! — Rančer dohvati svoju vestu i odjene je preko košulje, zatim uzme revolver i ugura ga u korice. — Farmer nikada neće doći do stakla, za to ćemo se mi pobrinuti. Na taj način će moja pobjeda biti veća. Morat će napustiti farmu na kojoj će nedostajati jedi-no prozor...

* * *

— Bille! — radosno vikne žena i potrči u susret jahaču koji se pojavio kraj obora.

Tren zatim pojavi se na kućnom pragu i djevojka, pa i ona poletje-ocu.

Bill Stone pritegne konja i sjaše.

— Niste dovoljno oprezne. Mora-le ste me već mnogo ranije vidjeti.

On poljubi ženu i kćer, a zatim povede konja u obor. Tu odveže vučju kožu i doda je Marthi.

— Vuk! Bille, zar te je vuk napao? — klikne žena prestrašeno.

— Dok sam jahao prema tvrđavi, pretrčao mi je preko puta — odvra-ti farmer. — Koža će nam dobro doći.

— Da, Bille.

Žena razrogači oči.

— Kako ti izgledaš? Što se dogodilo? Zar nisi donio staklo?

— To ću ti poslije ispričati. Gdje je Henry?

— Jil je bila ovdje. Otpratio ju je dio puta... Sad sam se sjetila: rekla je da je i njezin otac hitno morao u Fort Laramie. Ona je to saznala u zadnji trenutak.

— Sreli smo se — reče Bill tvrdo. — Upravo zbog toga nisam donio staklo. McStay nas želi uništiti.

— Ti si se s njim potukao, zar ne?

— Da. S njim i s njegovim pred-radnikom. Ali to nije ništa promijenilo na činjenici da on može odrediti kome će se u Fort Laramieju nešto prodati a kome neće.

Bill rasedla konja. Objesi sedlo preko ograde i okrene se.

U daljini je upravo zalazilo sunce. Nebo se crvenjelo kao uronjeno u krv.

— Noćas sam mislio da će poći za mnom i zauvijek me se riješite negdje na osami. Ipak nisu pošli za mnom.

— McStay vjerojatno nije hladnokrvni ubojica, Bille. Ali u želji da provede svoju volju mogao bi i to postati. Hajdemo u kuću. Skuhala sam grah. Ispeći ću ti odrezak.

Bill uze pušku i krene za ženom. Kći pođe za njima.

Dok mu je žena spremala večeru. Bill joj opiše cijeli put. Radovala se prijaznim susjedima, ali se jako zabrinula zbog svega onoga što se dogodilo u tvrđavi. Kad je Bill spomenuo razgovor s pukovnikom, ona reče:

— Pukovnik i zapovjednik tvrđave, a ne može ti pomoći da nabaviš jedno staklo! Nešto takvo zaista nisam očekivala.

Ana istrči pred kuću.

— Henry, Henry! — počne dozivati.

Začuje se topot konjskih kopita. Kroz rupu u zidu, ostavljenu za prozor, Bill ugleda svog sina kako se približava na konju.

— Otac je stigao! — vikne mu Ana.

— Zar nismo mogli izabrati neko drugo mjesto? — upita žena.

— Nitko nam nije ni riječi rekao da ovdje već postoji ranč kojega nema u knjigama.

— Kažeš da si u naših susjeda sreo nadzornika iz Omahe. Mogao si ga, Bille, upitati zašto ne otjera McStaya...

— Razumljivo da sam ga to mogao pitati. Ali McStaya ne bi mogli tako lako otjerati. Dapače, oni bi ga kao neko bolesno dijete nagovarali da se udostoji svoj ranč upisati u zemljišne knjige.

— Pa to znači da za bogate ljude vrijede druga pravila nego za nas!

— Upravo tako! Osim toga, McStay ništa nije potpisao i nikome ništa nije dužan. Kada bi ga i uspjeli prisiliti da ode, on bi sve zapalio, i nitko mu ništa zbog toga ne bi mogao. Mi bismo, naprotiv morali sve o-

staviti netaknuto, i još bismo imali muke s bankom. Od nas bi, dakle, da nas protjeraju, imali koristi, a od McStaya ne!

— Da, kad se o njemu radi, sve je drukčije. — Žena preokrene odrezak u tavi. — Još malo i gotovo.

— Što?

— Mislim na odrezak, Bille. Uskoro će biti pečen.

Kad je Henry ušao u kuću i pozdravio oca, Martha mu ispričavi da što se dogodilo u tvrđavi.

— I što sada? — zapita Martha.

— Ja ne znam — mračno će Bill.

— Moramo nešto smisliti! — javi se Henry. — Kako bi bilo da pokušamo u Fort Kearneyju?

— Mi ovdje imamo svu silu posla — reče Bill. — Walter mi je pričao kako John Thompson cjepidlači kad preuzima farme. Svako zdanje temeljito pregleda. Zaviri u svaki kut, opipa sva vrata, cijelu ogradu. Sve mora biti temeljito urađeno, kao da će ostati za vječnost. Ne žele oni ulagati novac u nešto što nema vrijednosti.

— Shvaćam — odgovori Henry. — Ipak, ako ne nabavimo staklo, sav trud nam neće imati smisla, oče.

— Henry ima pravo — odlučno će Martha i priđe stolu.

— Ne smijemo se prenamagati — reče farmer. — Bit će najbolje da nekoliko dana u miru razmišljamo obavljajući potrebne poslove. Možda nađemo rješenje?

Henry opet udari po stolu.

— Kakva prokleta drskost! Jil to neće htjeti vjerovati.

— Ona ti se sviđa, zar ne? Ili...

— To vidi svatko tko ima oči u glavi — nasmije se žena. — Naravno da mu se sviđa. I meni također.

— McStay također ima oči u glavi — odgovori Bill.

Žena otvori usta a onda ih opet zatvori.

— Što time misliš reći? — upita Henry.

Žena sjedne.

— Na to nisam ni pomišljala, Bille. Da, i to bi moglo biti.

— Što vi to govorite? — uznemiri se Henry.

— Zar se ne bi moglo dogoditi da ti maloje jednoga dana ponudiš brak, a Jil to prihvati? — objasni Bill. — Za Lionela McStaya to bi bilo ravno propasti. On vjerojatno sanja o bogatom zetu. Ako je, dakle, zapazio vaše obostrane simpatije, on će sve učiniti da vašu vezu onemogućiti.

— Da, on nas želi otjerati zbog tebe — doda žena. — Na to nikad nismo pomišljali...

* * *

Idućeg dana nešto prije podneva farmer opazi na jugu dva jahača kako jure ispred duge zastave prašine. To su se McStay i njegov predradnik vraćali iz Fort Laramieja.

Bill i Henry upravo su bili počeli iskapati temelje za žitnicu. Bill reče:

— Walteru je lakše nego nama. U blizini njegove farme je velika borova šuma.

— Ja se samo pitam kako da pokazemo tom McStayu — reče odjednom Henry.

— Ja također.

— Ali ti ništa ne poduzimaš.

Bill zastane i nasloni se na lopatu.

— Ja razmišljam. Nema smisla postupati nepromišljeno. Moramo ga prevariti.

— Prevariti? — upita Henry sumnjičavo.

— Glavom kroza zid svakako ne možemo. — Bill zarije lopatu u zemlju. — U svakom slučaju, sada ne.

— Nego kada?

— Možda jednom poslije. Nakon mnogo godina.

— Ako ti do sutra nešto ne smisliš, oče, ja ću odjahati u Fort Kearney.

— Netom kreneš, on će to odmah saznati. Ja sam uvjeren da paze na nas čak i noću.

Bill je upravo htio nastaviti radom, kad nešto opazi: sa sjeverozapadne strane pojavi se iznad prerijske trave nešto svijetlo.

Henry također podigne glavu.

— Čini se da su ono neka kola, oče!

— Da.

Neko su vrijeme promatrali svijetlu mrlju u daljini i travu koja se polako njihala, a onda mrlje nestane.

Otac i sin ponovno se prihvate posla.

Nešto poslije Bill slučajno podigne glavu i opazi da se »mrlja« opet pojavila.

— Bill, netko nam dolazi u posjet! — poviče Martha Stone.

— Da, vidimo — oglasio se Bill Henry.

Potrajalo je više od jednog sata dok se kola nisu posve približila. Vukle su ih dvije mule.

Na kolima je sjedio muškarac i vremena na vrijeme vitlao bičem.

S lijeva i s desna kola bile su postrance privezane dvije bačve. Na jednoj od njih bilo je katranom ispisano: WHISKY.

Čovjek na kolima mogao je imati pedesetak godina. Lice mu je bilo puno bora a oči se lukavo krijesile. Na sebi je imao pohabani i masni dugi kaput i već deformirani cilindar.

»Owen Lawrence, roba svake vrsti«, pisalo je naaskama s obje strane kola.

— Halo! — poviče došljak. — Nadam se da sam upravo prispio na objed, gospodo.

— I jeste, gospodine Lawrence — odgovori žena. — Izvolite sići s kola.

— To mi ne treba dva puta kazati!

Putujući trgovac baci bič u kola i spusti se sa sjedišta.

— Prilično je vruće ovo ljeto, zar ne? A malo ima vjetra. Mi stanovnici prerije navikli smo na mnogo više vjetra.

Uveli su Lawrencea u kuću i zamolili ga da sjedne za stol. Martha prostre i donese pribor za jelo i tanjure, a Bill Stone ponudi gosta rumom iz svojih skromnih zaliha.

Lawrence se ogledavao i klimao glavom.

— Niste dugo ovdje, vidim.

— Tek krajem rujna izvršit će se pregled farme.

— Onda imate dovoljno vremena.

Martha donese jelo.

Došljaku se nije žurilo. Jeo je žlicu po žlicu i šalio se s Anom.

Nakon jela napuni svoju lulu. Isto učini i Bill. Pušili su i pripovijedali.

Stjecajem okonosti Bill je spomenuo kako mu nedostaje prozorsko staklo. Trgovac se zagleda u rupu na zidu gdje se trebalo ugraditi prozor i reče:

— Ako želite, ja ću vam donijeti staklo iz Fort Kearneyja, gospodine Stone.

— Zar putujete u Fort Kearney?

Lawrence klimne glavom.

— Tamo, pa opet natrag. Ionako ću se vraćati ovuda.

— To... to bi mogao biti spas! — usklikne Martha, a obrazi joj porumenješe.

— A što bi to stajalo? — upita Bill.

— Ne bi mi zauzimalo mnogo mjesta, a ja bih vam rado pomogao, gospodine Stone. Recimo, pet dolara.

— Učinit ćete to za pet dolara?

— Razumljivo!

— I vi ste uvjereni da ćete staklo moći čitavo dopremiti ovamo?

— Što je u tom čudno, gospodine Stone?

— Kada biste mogli stići?

— Danas je osamnaesti srpnja... Vratit ću se svakako do početka rujna, gospodo.

— To nam odgovara — promrmlja Bill Stone. — Samo, je li posve pouzdano?

— Jamčim vam, gospodine Stone. Do jeseni još moram stići u Fort Reno. Tamo ću ostati preko zime. Uopće mi ne morate sada platiti, nego kad stignem.

— Ne radi se o tome — brzo reče Martha. — Jedino mora biti pouzdano, gospodine Lawrence. Krajem rujna očekujemo nadzornika.

— Razumijem. Ne bojte se. Sve će biti u redu.

— Vjerujete li da ćete sigurno moći nabaviti staklo?

— Zašto ne? — začudi se Lawrence. — Nikad nisam imao problema s tim stvarima.

Bill pruži ruku putujućem trgovcu.

— Prepuštamo to posve u vaše ruke, gospodine Lawrence.

Nakon toga ispratili su trgovca. Henry mu je u međuvremenu napojio mule. Lawrence se popne na sjedište, uze bič i zamahne njime.

Kola krenu ravno prema jugoistoku.

— On će proći nekoliko milja daleko od McStayeovog ranča — reče Bill.

— Na taj način rančer neće saznati što si naručio od njega — nadoveže Martha. — Zar nije bilo prilike da mu kažeš zašto u Fort Laramieju nisi mogao nabaviti staklo?

— Da, bilo je prilike. Ali možda bi se čovjek prestrašio McStaya. Laknulo mi je kad sam shvatio da on ne trguje s rančerom i da prolazi mimo njegova ranča.

Sve četvoro gledali su za kolima dok nisu zamakla za uzvisine.

IX

U noći je nekoliko goveda iz krda McStaya odlutalo prema jugu. Već rano ujutro to je ustanovio Les, jedan od govedara.

Les i Hugh odmah podoše za jasnim tragom i oko podneva nađoše goveda u nekom isušenom potoku. Skupe ih i potjeraju natrag.

Bili su još dosta daleko od ranča kad su sreli trgovčeva kola.

— Zdravo, Lawrence, stara kućo! — poviče Hugh, veseo što napokon vidi neko novo lice. — Što te opet vodi u naš kraj?

— Ah, slučajno prolazim ovuda — odgovori trgovac nevoljko.

Hugh se smijao.

— Još si kiseo što smo ti prije dvije godine počupali perje?

Putujući trgovac trpko se osmjene. Pred dvije godine on je McStayu dovezao iz Fort Kearneyja mnogo naručene robe: lasa, sedla i sjemenski krumpir, a McStay se pravio kao da više ne želi te stvari. Kako Owen Lawrence u ono doba dalje na zapadu i sjeveru nije imao kupca, morao je robu prodati po preniskoj cijeni.

Lawrence je ipak bio od glave do pete trgovac, pa je i u tom slučaju izvukao skromni dobitak, jedino je u sebi odlučio da se više neće dati namagarčiti od McStaya.

— Bilo pa prošlo — odgovori on. — Krenuo sam u Fort Kearney. Možda želite da vam nešto dopremim?

— Gospodar je u Fort Laramieju — odgovori Hugh. — On će tamo kupiti ono što mu treba. A nas dvojica imamo samo nekoliko dolara, Lawrence. Što ćeš u tvrđavi kupovati ovaj put?

— Razne stvari.

— Kakve? — upita Les pa sjaše i pritegne remen na svom sedlu.

Trgovac ne odgovori.

— Pitao sam te što ćeš ponijeti Crow-Indijancima, ha?

Hugh se paklenski cerio.

— Znamo mi to, Owen. Oni su tvoji najbolji kupci.

— Varate se. Nekim farmerima na sjeverozapadu nabavit ću sjeme, nekoliko brava, čavle, a novom farmeru Billu Stoneu staklo za prozor.

Kauboži izmijeniše značajne poglede.

— Zar je Stone kod kuće?

Les se opet popne na konja.

— Da, kod kuće je.

Lawrence pogleda Lesa u čudu.

— Zašto to pitate? Zbog čega ne bi bio kod kuće? Gdje bi trebao biti?

— Ne gnjavi me s tim tvojim zapitkivanjima. Kod kuće je i sve je u redu — slegne Hugh ramenima. — Sad sam se sjetio, Lawrence. Gospodar je već poodavno htio naručiti tucet dobrih pokrivača. On ih zacijslo neće moći donijeti na konju. Ako te ta stvar zanima, okreni kola i pođi s nama na ranč.

Putujući trgovac je kolebao.

— Predugo ću se zadržati — reče.

— Ali će se isplatiti — doda Les.

— S vama poslujem jedino uz predujam.

— Pokrivače možeš uvijek dobro prodati — odvrati Hugh.

— Svejedno — opirao se trgovac. — Ali zar nisi malo prije rekao da McStay nije kod kuće?

— Jil zna što treba naručiti — objasni Hugh — a možda se i vratio. Mi već dva dana nismo bili na ranču. Hajde, dođi, to će ti se isplatiti. Dobit ćeš i predujam.... Lawrence je još uvijek kolebao. S malo sreće i spretnosti tih bi mu dvanaest pokrivača donijelo zaradu od dvanaest dolara. To nije malo i ponešto bi smirilo njegovu još uvijek snažnu srdžbu na McStaya. Možda bi čak mogao zaraditi i više od dvanaest dolara i tako naplatiti ondašnji neuspjeh.

— Dakle, dobro.

— Znao sam da ti nećeš ni najmanji poslić ispusti iz ruku — nasmije se Hugh. — Les, povedi stoku na

ispašu. Ja ću poći s Lawrenceom do ranča.

Les klimne Hughu glavom i odjaše.

Putujući trgovac zvizne bičem.

Hugh je jahao uz kola. Kad su stigli na ranč, sunce lagano počeo tonuti prema zapadu.

Hugh ugleda u blizini obora predradnika.

Znači, vratili su se iz tvrđave, pomisli.

Jil je stajala uz kuću.

— Hej, Warde! — poviče Hugh. — Stigao si! Je li se i gospodar vratio?

— U kući je...

— Doveo sam Lawrencea zbog pokrivača koje gazda želi naručiti.

— Pokrivača?

— Da, govori o njima već tjednima.

Hugh dojaše do kuće, skoči s konja i uđe u hodnik.

U susret mu je dolazio rančer, stišćući oči.

— Ne znam što se dogodilo u međuvremenu, ali Stone je naručio u Lawrencea da mu iz Fort Kearneya donese staklo! — izgovori Hugh brzo i tiho. — Zbog toga sam trgovca dovukao ovamo.

McStayevo se lice naglo razvedri.

— Dobro si uradio, Hugh. O ostalom ću ti poslije pričati.

Rančer prođe pokraj kauboja te izađe iz kuće.

— Halo, gospodine Lawrence!

— Ovaj put me nećete nasaditi, McStay — ratoborno će putujući trgovac. — Radim samo uz predujam.

— O tome još možemo porazgovarati. Sadržite da zajedno popijemo čašicu dobrog viskija.

Trgovac gundajući siđe s kola i krene za rančerom u kuću.

Jil je još stajala pred kućom, zabavljena svojim mislima. Netom je vidjela izubijano lica Warda Sparka i svog oca odmah je pomislila da bi to moglo biti djelo Billa Stonea.

A njezin otac i predradnik nisu ništa govorili što se tamo dogodilo. Kao da nisu ni bili u tvrđavi.

Pošla je prema oboru pred kojim je sada stajao Ward.

Jil uhvati svog konja i odsedla ga pazeći da je nitko ne zatekne. Zatim isto tako oprezno uzjaše životinju, polako prijeđe preko dvorišta i napusti ranč.

Kad je McStay izišao iz kuće s putujućim trgovcem, nije ni opazio da djevojke nema. Ionako je uvijek radila što hoće, a on je nije pretjerano nadzirao.

Rančer otprati Lawrencea do njegovih kola.

Obojica su se doimala zadovoljno. Lawrence je primio puni predujam premda je kao nikada podignuo cijenu, a McStay je saznao što je trgovac obećao farmeru.

Lawrence se popne na svoje visoko sjedište.

— Vratit ću se s robom početkom rujna, gospodine McStay — reče. Zatim prihvati uzde, pukne bičem i kola krenuše preko dvorišta

— Ova trgovačka hulja doista namjerava Stoneu donijeti staklo — reče rančer. — Bez tebe to nikad ne bismo doznali, Hugh.

Kauboj se zadovoljno nasmije.

— Treba zahvaliti govedima, gospodaru. Nešto ih je u noći prestrašilo, ona su odjurila prema jugu, pa smo morali u potjeru za njima. Da

to nismo učinili, ne bismo sreli Lawrencea.

— Prokleti je lukavac taj Stone — reče predradnik. — Sad svakako misli kako ti je skuhao poparu gospodaru.

— Vjerojatno. Tim će se više razočarati početkom rujna. A onda će raspolagati s premalo vremena da smisli nešto drugo.

Predradnik se osvrne.

— Jil je nekamo odjahala. Prokletstvo, tek sada to zapažam!

— Kako bi mogla otići?

— Vjerojatno Stoneovima. Njoj se sviđa onaj mladi momak što lopatom ruje po zemlji.

— Dovedite je natrag!

Dvojica jahača spremno potrče prema oboru. Hughov konj još je stajao nerasedlan, tako da se on samo bacio na njega i odjahao u galopu. Predradnik je osedlao odmorenog konja.

Nisu dugo jahali i već ispred sebe ugledaše Jil. Djevojka pritegne konja.

Dvojica jahača joj se približe, pograbe uzde njezina konja i okrenu ga natrag.

— Što hoćete? — poviče Jil iznenađena — Nestanite!

Ward se kesio.

— Vraćamo te kući, Jil!

Jil podigne bič, ali joj ga Hugh spretno otme.

Djevojka vikne od bijesa.

— Bez ludorija! — vikne predradnik — Gospodar nam je rekao da te vratimo, pa to i činimo.

Jil ga htjede udariti, ali on hitro potjera svog konja.

Onda dohvati laso i nabaci omču djevočinom konju. Povuču konop i laso se napne.

Jilin konj morao je potrčati za Wardom.

* * *

— To sam ti već odavno jasno i glasno htio reći — progovori rančer. Pođe od stola prema prozoru i pogleda van.

Jil se nasloni na zid pokraj vrata, gledajući u očeva leđa bijesnim pogledima.

McStay se okrene

— Mi smo rančeri, Jil. Mi imao ugled koji ne smijemo izgubiti. Što se nas tiče ona farmerska bijeda.

— Bez farmera ne bi bilo kruha ni krumpira. Ili ti možda ne jedeš kruh i krumpir?

— Zbog toga se ne moram izjednačavati s njim, Jil. To moraš napokon shvatiti. Predaleko je otišlo tvoje prijateljstvo s farmerom.

— Jednog dana ja ću se udati za Henryja Stonea — protisne djevojka.

— Što?

McStay se vrati stolu. Oči su mu sijevale.

— Dobo si čuo, oče.

— To bi bilo ispod tvoje razine, Jil. Lako možeš uzeti za muža nekog bogatog rančera ili visokog oficira.

— Ne zanimaju me takvi.

— To ti sada samo tako kažeš. Pomisli kako bi brzo upropastila svoju mladost kad bi morala dan i noć raditi na farmi.

— Ti mrziš sve svoje susjede, oče. Cijeli se tvoj život sastoji od mržnje. Nikad ti nije palo na pamet kako je lijepo imati u blizini susjede, s kojima se možeš razgovarati, koji ti mogu pomoći. Stoneovi bi ti, na primjer, mogli jeftinije podavati živežne namirnice. Ovako ih skup-

lje plaćaš kad ih naručuješ izdaleka.

— Radije ću i dvostruko plaćati nego u svojoj blizini trpiti te krtice! A što se tebe tiče, ti ćeš zaboraviti tog bijednog crva što ruje po zemlji. Jednog dana bit ćeš sretna što si to učinila. Sve dok se ne opametiš, nećeš smjeti s ranča.

— Zar me kaniš zatočiti?

— Nazovi to kako hoćeš? — odgovori rančer osorno. — U svakom slučaju na smiješ odsad pa nadalje napuštati ranč.

Jil stisne usnice. Munje su joj sijevale iz očiju.

Ne osvrćući se na nju rančer naglim koracima prođe pored Jil i zalupi za sobom vrata.

Djevojka je drhtala od bijesa znajući kako je bespomoćna. Otac će sada opomeniti svoje ljude i oni će paziti na svaki njezin korak poput pasa.

Kad je malo kasnije izišla iz kuće, nije u blizini vidjela oca, ali je predradnik stajao naslonjen na obor i kesio joj se u lice. Njezino sedlo nestalo je bez traga. Bilo je to jedino sedlo koje je ona mogla nabaciti na konja. Ostala joj bijahu preteška.

Jil se vrati u kuću. Mislila je samo na to kako da pobjegne s ranča. Pri tom je potpuno zaboravila na posjet putujućeg trgovca njihovu ranču. Nije mogla ni slutiti kakav je paklenski plan njezin otac smislio.

Nije joj preostalo drugo nego da se vrati u svoju sobu i nasloni na prozor.

Predradnik je sada sjedio na zemlji držeći pušku među nogama. On bi zacijelo zapucao u njenog konja da se ona odvaži i uzjaše ga bez sed-

la. A tada bi njena sramota bila dvostruko veća.

Jil je šetala gore-dolje po sobi, sjedala za stolić pa opet ustajala. Na kraju legne na pospremljeni krevet, buljeći u strop.

Dan se bližio kraju i sunce je rumenilom oblijevalo obzorje na zapadu.

Kad je Jil opet izašla iz kuće, u tom se poput sjene ukaza neka prilika. Bio je to Perry, treći govedar. Očito ga je tamo postavio predradnik. Ponekad se činilo da je razumniji od ostalih. Sada je i njegovo lice bilo mrko.

— Ništa ne pokušavajte — rekao je tvrdo. — Zapovijed je zapovijed.

Jil se okrene i još jednom duboko razočarana vrati u kuću.

X

Henry je gledao kako se leluja trava i čekao Jil. Čekao ju je tako već tjedan dana, ali ona nije dolazila.

— Bojim se da joj se nešto dogodilo — promrmlja mladić.

Bill Stone slagao je suhu travu kako bi njome obložio zidove žitnice.

I sam je povremeno pogledavao preko travnjaka.

— Po svoj prilici su joj zabranili da dolazi ovamo. Znaš ti McStaya.

— Zašto sada odjednom?

— Možda zbog našeg sukoba u Fort Laramieju? To je bila prilična sramota za jednog toliko suludo umišljenog rančera. Moraš gledati stvari onakve kakve jesu, Henry. Taj će nas čovjek sve više mrziti.

Bill priđe sinu.

— Kad sam napuštao tvrđavu, vjerovao sam da će njih dvojica poći za mnom i pokušati me ubiti. Ali očito McStay ipak nije takav. On je užasno samoljubiv.

— Što ako je Jil bolesna? Ili je možda krenula ovamo pa ju je netko putem napao?

— A tko bi je napao? Osim nas nadaleko i naširoko nema nikoga.

— Moram doznati što je s Jil.

Bill odmahne glavom. Više ništa nije rekao. Tu stvar mora Henry sam izvesti na čistac.

— Bill! Bill! — odjednom poviče Martha iz kuće. Glas joj je zvučao zabrinuto.

Farmer se okrene i podgine pušku koju je uvijek držao kraj sebe.

— Indijanci! — dovikne žena užasnuto.

Kao da su izrasli iz zemlje odjednom se pojavi pet jahača. Sunčeve zrake su se blješteći odbijale od njihova sjajnog nakita i vrhova kopaljica.

Henry potrči u kuću, gurne Anu unutra pa se vrati van s puškom i revolverom.

— Ovi će nas sve pobiti — jaukala je žena.

— Hajde u kuću, Martho! — zapovijedi joj Bill grubo. — Ta samo su petorica, a priča se da su prerijski Indijanci miroljubivi. Prije ili kasnije je moralo je doći do ovog susreta.

Žena se povuče u kuću ali je stalno mislila na sve one jezovite priče o Crow-Indijancima što ih je čula u Omahi. Gledala je van kroz rupu u koju je trebalo ugraditi prozor.

Indijanci su prilazili sve bliže. Oči su im bile tamne i oštro su sijevale. Sva petorica bila su naoružana.

na. Ogrlice od bizonovih zuba resile su im brončane grudi. Crnu kosu s plavkastim odsjajima vezali su zmijskim kožama.

Martha Stone jednom rukom privuče kćer a drugome se od uzbuđenja uhvati za vrat.

Bill i Henry polako krenu u susret jahačima. Išli su raširenih nogu, držeći puške o boku. Dođe li do pucnjave, moći će opaliti po dva metka iz puške i dvanaest iz revolvera. Tko zna da li bi to dostajalo i da li bi uopće bili dovoljno brzi u sukobu s Indijancima? Jedan od Indijanaca podigne ruku i položi je koso preko čela. Rekao je nešto na jeziku koji nisu razumjeli, zatim spusti ruku i pričekao.

— Kad bismo barem znali što žele — požali se sin ocu.

— Kako da to saznamo? — reče Bill netremice gledajući Indijanca. — Na žalost, ne razumijemo ni riječi njihova jezika.

Indijanci su izmijenili poglede a onda onaj u sredini nešto reče povišenom glasom.

— Mi vas ne razumijemo — odmahne Bill glavom. — Žao mi je, ali gdje smo mogli naučiti vaš jezik?

Indijanac sjaše, nešto reče prvo-me do sebe, a ovaj mu dobaci svežanj.

Bill odmah ustanovi da su to dva smeđa medvjeda krzna.

— Grom i pakao — promrmlja Henry. — To bi bile krasne bunde za zimu.

Indijanac priđe bliže. U lijevoj je mokašini imao nož, a za pojasom tomahavk. On rasprostre krzna po zemlji pa se uspravi.

— Ti uzeti!

Bill pogleda krasno krzno.

— Što tražiš za to?

— Sol — reče Indijanac — Kukuruz. Konja.

— Pa on govori posve dobro engleski — progunda Henry.

— Zacijelo razumije svaku riječ.

— Svejedno, Henry. — Bill pogleda Indijanca i reče mu polako: — Mi imamo samo dva konja koje sami trebamo... Rado bih vam pokazao što vam možemo dati...

Indijanac klimne glavom.

— Samo da donesemo...

Bill krene natraške, usmjerivši cijev puške u zemlju.

Henry pođe za ocem.

Nakon trenutka oklijevanja Indijanac pođe za njima noseći krzno. Ostali su ga jahači slijedili na priličnoj udaljenosti.

Tako su uskoro prispjeli u malo dvorište između već dovršenih napola dozidanih zgrada te obora.

Iz polutame u kući virilo je blijeđo lice Marthe.

— Donesi perle, kukuruzno brašno i sol — naloži Bill poluglasno sinu.

Henry ode u kuću.

— Donesi i šareni pokrivač! — poviče Bill za momkom, jer je čuo da Indijanci vole žarke boje. Zbog toga je još u Omahi kupio pregršt staklenih perli i pokrivač sa crvenim, žutim i smeđim ukrasima.

Henry donese pokrivač i prostre ga po zemlji. Na njegovu stavi kožnatu mješinu punu soli, jednu mješinu kukuruznog brašna i šaku staklenih perli.

Indijanac ponovo stavi na zemlju dva medvjeda krzna, klekne na koljeno i oprezno podigne jednu per-

lu. Stavi je na dlan promatrajući je sa svih strana. Zatim na isti način pregleda i drugu, treću i četvrtu perlu, a onda ustane.

— Ti uzeti krzno medvjeda. Do-sta?

— Veseli nas ako si zadovoljan ovime što smo ti ponudili u zamjenu — odgovori Bill.

Indijanac je još trenutak gledao robu na šaremom pokrivaču, a onda mahnu rukom onima za sobom.

Dva Indijanca skoče s konja i priđu. Pokupe staklena zrnca, brašno, sol i šareni pokrivač. Sva trojica zatim se vrate konjima i uzjašu ih.

Vođa indijanske skupine pozdravi Billa i njegove rukom položenom koso preko čela.

Nakon toga Indijanci okrenu konje i odjašu na zapad.

Martha Stone izide iz kuće tek kad se topot kopita već jedva čuo.

— Zar su doista otišli?

— Eno ih tamo. Zar ih ne vidiš?

Bill s osmijehom pogleda prema zapadu.

— Mogli su nas sve pobiti a Anu odvesti sa sobom.

— Vidiš da na nešto takvo nisu ni pomišljali. Miroljubivi su.

— Možda je najvažnije kakve su volje trenutno bili, Bille...

— Možda. A možda i nije tako. U svakom slučaju mi ćemo se uvijek miroljubivo ponašati. Oni su nama dali veću vrijednost nego mi njima.

— Prema našim mjerilima — od-siječe žena — a ona nisu nalik na njihova.

— Jil još uvijek ne dolazi — reče Henry iznebuha.

Nitko mu ne odgovori. Svi su bili i previše zaokupljeni proteklim pos-jetom Indijanaca.

* * *

Neka se tamna spodoba pojavi iza kaubojske barake, provuče se kroz drvenu ogradu i požuri preko dvorišta.

Bio je to Henry Stone. Svog je konja ostavio podalje od ranča. Nakanio se probiti do glavne zgrade i potražiti Jil, premda nije točno znao gdje je zapravo njena soba.

Još uvijek nije postao svjestan kako je besmislena i ujedno opasna ta njegova noćna potraga.

Odjednom se pred njim stvori čovjek koji kao da je izrastao iz tame. Neznanaac ga snažno udari drškom pištolja po glavi.

Henry se složi na zemlju. Trenu-tak mu se činilo da pred očima vidi vatromet. Netom je tresnuo, slike nestane i on utonu iza zida magle, izgubivši svijest.

Netko upali sumporaču i plamen mu osvijetli lice.

— To je sin onog farmera — reče predradnik.

— Odnosite ga u vašu baraku — zapovijedi rančer koji je stajao u tami.

Ward uhvati onesviještenog mla-dića za noge i stade ga vući. Na kra-ju otvori vrata barake i gurne ga unutra.

— Što je to, do vraga? — poviče neki prestrašeni glas.

— Ništa osobito, Hugh. To je samo Henry, sin onog tvrdoglavog farmera. Smucao se oko ranča.

Opet zaplamsa svjetlo. Hugh je sjedio na svojoj ležaljci sa šibicom u ruci. Ustane i zapali svjetiljku.

Les i Perry nisu bili na ranču nego sa stokom.

McStay uđe u baraku.

— Mladić je došao ovamo radi Jil — reče Hugh.

— Prokletstvo, gazdo, to bi bio zalogaj za te vucibatine da mogu dobiti Jil! Ha?

— Neće je dobiti — oštro odvrati McStay. — Pomozite mu da se osvijesti. Tako ćemo ga udesiti da mu više nikad neće pasti na pamet da dolazi ovamo.

Predradnik se nagne nad Henryja. Pljuskao ga je tako dugo dok ovaj nije otvorio oči. Zatim su ga naglo podigli na noge, gurnuli prema zidu i počeli udarati.

Momak se pokušavao braniti, ali su ga čvrsto držali.

Tukli su ga sve dok sav krvav nije pao na pod. Opet su ga podigli na noge i nastavili udarati.

Tako se to beskonačno ponavljalo: kad bi se Henry onesvijestio, oni bi ga pljuskali i polijevali vodom sve dok ne bi došao k sebi, a onda bi nastavili s mučenjem.

Ali na kraju je nesretnik ostao ležati u dubokoj nesvijesti.

Tada rančer reče:

— Prebacite ga preko konja i vratite dio puta. Dalje će konj sam znati.

— Došao je bez konja — odvrati predradnik.

— Budalo, ostavio ga je negdje u blizini — naruga se rančer.

Ward Spark iziđe iz barake. Za petnaestak minuta vrati se vodeći konja za uzdu.

Još uvijek onesviještenog Henryja prebace preko sedla i privežu ga dovoljno čvrsto da ne može pasti.

Predradnik odvede konja.

Bill Stone nije opazio da je Henry noću izišao iz kuće. Kad je ustanovio da ga nema, upravo je svitalo. Izišao je pred kuću i kroz mlječna vela magle ugledao konja kako se polako vuče preko polja zasadenog kukuruzom. Bill odmah prepozna svog sina. Potrči prema njemu tako brzo kao da želi uhvatiti staklo u padu.

Konj se zaustavi a Henry glasno zastenje i pokuša podići glavu.

Bill odveže sina i skine ga sa sedla. Prisloni Henryja na ogradu i zagleda se u njegovo pretučeno lice. Jedno mladićevo oko bilo je zatvoreno, a na čelu je imao oteklinu.

Bill bez riječi povede sina u kuću.

Martha se upravo bila probudila. S užasom se zagledala u sina. Onda je tako zavrisknula da se od tog vrisaka probudila i Ann.

— Umiri se, to su samo vanjske ozljede — reče Bill dok je pomagao Henryju u krevet.

Bill iziđe iz kuće, rasedla konja i povede ga u obor.

Kad se njegova žena sva blijeda u licu pojavila na pragu, opazi ga kako sjedi na ogradi, puni lulu i pripaljuje duhan. Nije običavao pušiti prije doručka, ali ovaj put je to morao učiniti.

— On je htio do Jil, zar ne? — upita žena zastavši na uglu obora. — Vjerojatno nam nikad neće dopustiti da ovdje živimo, Bille. Zasad još vjeruje da nećemo uspjeti s farmom i da će nas vlasti odavde potjerati. Uspijemo li, mislim da ćemo tek tada upoznati njegovu pravu čud.

Bill siđe s ograde.

— Hoćeš li se predati, Martho?

— Kako?

— Mi se možemo boriti za našu farmu ili se odmah predati. Treće ne postoji.

— Znam.

Martha Stone spusti glavu.

— Napustimo li ovu zemlju, nikad nećemo ništa postići — nastavi Stone. — Više nikad nećemo moći početi ispočetka.

Žena podigne glavu i pogleda prema sjeveroistoku. Odande je došao konj s Henryjem. Tamo je McStayerova zemlja, koja nije unijeta ni u kakve knjige i koja službeno ne postoji kao ranč.

— I što bih ja trebala sada na sve to reći, Bille?

— Što želiš: boriti se ili predati se?

— Imamo li ikakve izgleda protiv McStayera i njegovih razbojnika?

— Strašna je njegova mržnja. Da, ali on nije ubojica, inače Henry više ne bi živio. A mi mu se jedva možemo suprotstaviti. Možda je naša jedina nada u tome što on, iako je tvrda srca, ipak nije divlja životinja.

— Ja ne vjerujem u to — promrmlja žena — ali budući da nemamo drugog izbora, pokušajmo zadržati farmu. Za našu djecu...

Bill klimne glavom.

— Onda nas pusti da sada nešto uradimo za to.

XI

Jil nije ništa saznala o Henryjevu noćnom posjetu. Svi njezini pokušaji da pobjegne s ranča i da se bar jednom javi Stoneovima, odmah su

propadali zbog neprekidnog stražarenja očevih ljudi.

McStay također nije kćeri rekao ni riječi o tome kako su mučili mladića. Međutim, on se gadno varao ako je mislio da će vrijeme učiniti svoje i da će Jil zaboraviti Henryja. Jil je i ranije voljela Henryja Stonea, ali ga je, otkako su je rastavili od njege, zavoljela još više...

Vrijeme je prolazilo. Nizali su se tjedni za tjednima. Jil je odustala od pokušaja da pobjegne, uvidjevši da su mogućnosti za to posve male. Ali pri tom joj ipak nije promaklo da budnost njezinih čuvara sve više slabi.

Nekoliko je puta u kratkom vremenskom razmaku pala kiša, pa su usjevi dobro napredovali. Posvuda se osjećalo da je kolovoz pri kraju. Dani su osjetno počeli bivati kraći.

A onda se jednog jutra pojaviše kola putujućeg trgovca.

Jil je stajala pokraj prozora i znatiželjno promatrala njihov ulazak u dvorište.

— Halo, gospodine McStay, ja sam vam donio pokrivače koje ste naručili — poviče Lawrence.

McStay i njegovi momci odmah se pojave u dvorištu. Svi su bili na okupu. I predradnik je dotrčao. Ostavio je nerasedlana konja uz ogradu obora.

Jil se zagleda u tu životinju. Možda je sada pogodan trenutak? Doduše, opazit će je, ali prije nego osedlaju konje, ona će steći lijepu prednost.

U međuvremenu su rančer i kauboji okružili kola.

McStay glasno vikne:

— Pokažite nam robu, Lawrence!

Putujući trgovac siđe s kola, izvuče stražnju pregradu, nasloni je na kotač te izvuče nekoliko složenih pokrivača.

— A što je ono? — upita Ward Spark pokazujući osrednji zamotuljak na preostalim dekama.

— To je prozorsko staklo za Stonea. Stavio sam ga među pokrivače da se ne razbije.

Trgovac oprezno izvuče okvir i pomno ga nasloni uz rub kola.

Hugh i Les cereći se otvore vrata tora u kojemu su bila mlada goveda.

Trgovac je za to vrijeme dodavao ostale pokrivače, koje su rančer, predradnik i Perry preuzimali i unosili u kuću.

Odjednom se začuje topot, Hugh prokune i padne na zemlju, kao da ga je tobože gurnulo neko mlado govedo.

— Prokleta životinja! — prokune Les i opali iz revolvera.

Od tog pucnja prestraše se mule upregnute u trgovčeva kola. Ponese ne strahom naglo trgnu uzde. Istodobno iz obora izjuri divlja mlada stoka.

Okvir s prozorskim staklom naslonjen na kola sklizne na zemlju i dospije pod kopita goveda. Naravno da ništa nije ostalo ni od okvira ni od stakla.

Trgovac počne zapomagati ali je i sam morao pobjeći pred podivljalom stokom.

Jil je užasnuto promatrala prizor. Odmah je shvatila njegovo značenje.

— Nebesa, to staklo je Stoneu tako potrebno! — vikao je trgovac očajno.

I mula s kolima i goveda izjure iz dvorišta. Podigla se silna prašina.

— Zbilja mi je žao, gospodine Lawrence — javi se McStay. — Samo se po sebi razumije da ću vam nadoknaditi štetu.

Jil pogleda osedlanog konja privezanog uz obor. U trenu odluči, izađe iz sobe i neopažena dospije do njege. Odveže životinju i osvrne se. Još je nitko nije zamijetio. Hitro uzjaše i usmjeri konja u oblak prašine.

I rančer i njegovi jahači imali su u tom trenutku drugih briga jer je trebalo pohvatati razbježalu stoku...

* * *

Martha je sjedila na klupi pokraj ognjišta. Naslonjena na zid gledala je u pod. Ana se smjestila uz nju. Henry je stajao i netremice gledao u Jil, kao da je se nakon svega ne može nagledati.

— Sve je to bilo smišljeno — govorila je Jil tiho. — Već su nekoliko dana svi na ranču. Sad mi je jasno da su u stvari čekali Lawrencea. Kad je Hugh ljetos doveo trgovca, nisam ni pomislila da bi to moglo imati kakve veze s vama. Sada mi je jasno da su oni već tada znali za staklo i dogovorili se kako da ga unište.

Neko vrijeme vladala je tišina.

Jil priđe Henryju.

Razumjeli su se bez i jedne riječi.

— Sad je sve gotovo — reče Martha. — Za tri tjedna stići će nadzornik, a mi nemamo stakla.

— Neka bude! — odjednom će Bill. — Odjahat će do Waltera. Ponudio mi je na posudbu svoj prozor.

Svi ga začuđeno pogledaše.

— Nisi nam dosad ništa govorio o tome — spomene Martha.

Bill Stone slegne ramenima.

— Prije nekoliko tjedana uopće ne bih prihvatio ovu ponudu. Ali sada...

— Za tri tjedna stigao bih s dva konja do Omaha i natrag — reče Henry. — Tamo McStay ne može nikoga ucjenjivati.

— Vidjeli bi te. Znaš da neprekidno paze na svaki naš korak.

— Sad su svi na ranču — umiješa se Jil. — Pobjegla su goveda i moraju ih skupiti.

Henry ustane i reče Billu:

— Dopusti mi da pokušam. Do Waltera stigneš za dva dana. Za tako nešto preostaje još uvijek dosta vremena.

Bill se namršti. Bude li netko išao u Omahu, onda će to biti on sâm. Možda je to trebao već davno prije uraditi, ne oslanjati se na trgovca. Lawrencea ionako više nikad neće vidjeti na svojoj farmi, jer je ovaj zacijelo shvatio o čemu se radi i s kojom ga je namjerom svojedobno Hugh poveo na ranč.

— Dobro. Pokušat ću odjahati u Omahu — odluči Bill.

— A zašto ne ja? — upita Henry.

— Zato što je to moj posao. A ti se, Jil, što prije vrati ocu, jer ćeš proći kao i Henry...

* * *

Jašući na jednom konju a drugoga držeći za uzdu, Bill u sumrak ugleda daleko u preriji svijetlu mrlju. Bila su to trgovačka kola.

Owen Lawrence žurio je prema zapadu. Nastojao je što južnije zaobići farmu, tražeći okrilje mraka.

Uskoro zatim Bill opazi da ga netko slijedi. U zadnjem svijetlu dana

razabere prašinu kako se uspravno podiže prema nebu.

Bill skrene malo prema sjeveru i potjera konje.

Svaka dva sata mijenjao je životinju pod sobom. Kako su oba konja bila osedlana, nije se zbog toga ni malo zadržavao.

Kasno noću prispio je do potoka. Zaustavio se i trenutak pričekao prije nego će konje pustiti da se naplju. Okrenuo se i zagledao u tamu koju je slabo rasvjetljavala mjesecina.

Nije opazio ništa sumnjivo.

Uskoro Bill krene dalje i zatjera konje u potok kako bi za sobom zatro trag. Dva sata je tako jahao potokom, znajući da će njegovi progonitelji sada imati dosta muke da ga pronađu.

Kad je počelo svanjivati jahao je još jedan sat, a onda rasedla konje.

Pokušao je zaspiti, ali ga je neki nemir sprečavao. Podizao bi se, sjedao i pogledavao prema zapadu. Ništa sumnjivo nije ugledao. Pa ipak je predosjećao da ga progonitelji stižu.

Kad je potpuno svanulo, Bill je već jahao dalje. Bio je umoran, stoga je mnogo teže podnosio vrućinu. Stalno se osvrtao u sedlu, ali nije uspio zamijetiti nikakav sumnjivi znak. Već se bio smirio, kadli oko podneva ponovno ugleda prašinu.

Bill Stone zaustavi konje i izvuče pušku iz navlake na sedlu.

Uskoro ugleda dvije točke.

Činilo se da i njegovi progonitelji vode više konja.

Onda su ga opazili, shvatili da ih čeka i naglo okrenuli konje. Nestali su kao da ih nikad nije ni bilo.

Tekla je minuta za minutom i tako je prošlo pola sata.

Bill Stone slegne ramenima i potjera konje. Ali kad se poslije nekog vremena ponovno osvrnuo, opazi da ga opet slijede...

Kad se druge večeri smrklo, njegovi konji više nisu mogli dalje. Morao im je dopustiti da se dobro odmore. Zato ih rasedla i pusti da pasu a on sam sjedne u travu. Tek sada shvati kako je neizvediva i ludo smiješna ta zamisao da se za kratko vrijeme stigne do Omahe i natrag. Ali on je krenuo i ne kani odustati.

Onda mu se počne drijemati. Uopće nije bio svjestan kad je klonuo i u djeliću sekunde usnuo.

Nije opazio kako mu se približavaju dvije spodobe, nije čuo kako je jedan njegov konj tiho zarzao.

Samo pola sata spavanja pokvarilo je svu njegovu prednost.

Probudio se tek kad je zaškripao pijesak. Htio je skočiti na noge ali ga pogodi udarac revolverom po glavi. Pao je i izgubio svijest.

— Završi s njime, Warde! — vikne Hugh.

— Sve dopušta gazda, samo to ne, Hugh! Nestanimo!... Bude li sreće, pojest će ga noćas vukovi...

Kad se Bill mnogo kasnije osvijestio i stenjući prevrnuo s trbuha na leđa, više se ništa nije čulo.

Dan je potiskivao sivilo.

Bill sjedne, protrlja glavu i počne promatrati stvari oko sebe. Polako je shvaćao što se dogodilo, gdje se nalazi.

Onda nedaleko od sebe opazi sedlo i pušku.

Konja nigdje nije bilo.

Klekne na koljena. Od tog pokreta osjeti žestoku bol u glavi. Ipak ne odustane: počne ispitivati tragove nogu i kopita što su vodili prema zapadu.

Sad mu je već bilo jasnije: McStayevi ljudi dobili su zadatak da mu oduzmu konje, ali ne i da ga ubiju. Uza sve to nije osjećao nikakvu zahvalnost prema samoživom rančeru.

Pokušao se sabrati. Što da poduzme? Sedlo svakako neće moći daleko nositi. Preteško je i nespretno.

Odlučno ustane i usprkos žestokim bolovima u glavi zakorači smjerom tragova.

Poslije desetak minuta hoda zaustavi se.

Već se bilo potpuno razdanilo. Nebo je bilo vedro a sunce prijetilo strahovitom prerijskom žegom. Bill se osjećao potpuno izgubljenim u tom moru uvele i prašne trave.

Ogleda se.

Nije li ono u daljini Fort Kearney?

Kako bi bilo da — umjesto da se vrati poražen kući — krene onamo? Njegovi neprijatelji nešto takvo svakako ne očekuju. Oni se vraćaju na ranč uvjereni da su ga onemogućili. Nije li upravo ovo idealan trenutak da nabavi staklo?

Ali kako sve to obaviti bez konja? Uza se jedva ima dovoljno novaca za staklo i možda nešto hrane. Konja svakako ne bi mogao kupiti. Zar da se tjednima pješice vuče po preriji sa staklom na leđima? Nešto takvo ni umobolnom ne bi palo na pamet...

Ponovno i još dublje doživjevši svoj poraz, Bill Stone nastavi koračati prema zapadu.

Sunce se sve brže dizalo prema zenitu, pretvarajući se u nepodnošljivu užarenu buktinju.

Bill nagne bocu s vodom koju su mu rančerovi ljudi vjerojatno slučajno ostavili za pojasom. Ali kakva korist od toga! Tekućina je bila bljutava. Nimalo mu nije ugasila žeđ.

I puška mu je postajala sve teža.

U jednom ju je trenutku nesvjesno ispustio. Onda je čvrsto pograbi, znajući da mu o njoj možda ovisi i goli život. Ostane li bez puške, zacijelo se više nikad neće vratiti kući.

Ponovno je hodao neko vrijeme, zatim shvati da napreduje bez cilja. Jedva je o tome uspio razmisliti.

Vratila se i glavobolja, dapače, postajala je žešća nego ranije. Bill je nekoliko puta zateturao, a onda mu noga zapne u neku pukotinu. Složio se na zemlji kao da više ne kani ustati.

Tako je ležao najmanje pola sata. U glavi mu se jedva malo razbistri- lo. Zato je sve više osjećao malodušnost. Da, sve je propalo, više mu nema spasa. Rančer je napokon pobijedio.

Pa ipak je poslije nekog vremena ustao. Doimao se poput čovjeka koji odlazi na vlastiti sprovod.

Začudo, pušku je još uvijek držao u ruci.

Oko podneva je stigao do potoka, bacio se potrbuške na vlažan pijesak i počeo žedno piti.

Kad je malo kasnije krenuo dalje, osjećao se bolje. Ali to nije dugo potrajalo.

Došla je večer, a za njom i noć. Bill je i dalje išao kao u polusnu. Na kraju je pao i zaspao.

Probudilo ga je sunce koje mu je sijalo u oči.

Noge su paklenski žarile. Jedva je uspio ustati i učiniti nekoliko koraka. Peklo ga je od glave do pete. Stiskao je prste da ne zaurla.

Više puta je tog dana padao, a kad je došla večer, ustanovio je da je prevalio jedva desetak kilometara. S dva konja prelazio je dnevno šezdeset kilometara, pa i više. Trajat će, dakle, duže od tjedan dana dok se ne vrati kući...

Počela ga je mučiti silna glad. Kad je idućeg dana ugledao prerijskog psa, zapucao je u njega, ali je pogodio samo pijesak.

Mali prerijski pas nestao je u travi.

Bill Stone se sada vukao uz potok. Kad bi smalaksao i pao, ostajao bi ležati sat pa i više.

Nakon tri dana prestao je ocjenjivati razdaljinu koja ga dijeli od far- me.

Četvrtog dana više nije znao koliko je dugo na putu. Pomutile su mu se misli.

Bocu je odavno izgubio, pušku ostavio. Žvakao je travu da utoli silnu glad.

Na kraju je pao i više nije mogao ustati.

XII

Bill Stone naglo otvori oči i ugleda strop.

— Čini se da mu se napokon vraća svijest — reče Henry.

Farmer s mukom okrene glavu u stranu.

Henry je stajao uz njegov ležaj i osmjehivao se.

— Zdravo, oče — reče mladić.

— Gdje... Gdje sam?

— Kod kuće, u krevetu...

Henry sjedne na izvrnuti sanduk pored ležaja. U sobu uđu Martha i Ana. Bilo je polutamno. Svjetlo je dopiralo samo kroz puškarnice.

— Jednog jutra našli smo konje privezane u oboru — objasni Henry. — Nakon tri dana našao sam te u preriji.

— Prije toga je opazio lešinare... Vjerojatno te inače nikad ne bi uspio pronaći — reče Martha.

Bill polako shvati pravo značenje njenih riječi. Podigne ruku i prijeđe dlanom preko brade. Bila je već prilično velika.

— Koliko je od tada prošlo vremena?

— Danas je dvadeseti rujna — odvrati Henry.

— Za osam dana...

Billu klone ruka.

— Svakoga dana smo te hranili dok si bio bez svijesti — oglasi se Martha. — Nisam ranije vjerovala da je nešto takvo moguće.

— Još osam dana — dahne Bill.

— Dovoljno vremena da stignemo do naših susjeda i da se vratimo — odgovori Henry.

— Ne zaboravi da McStay i njegovi dan i noć paze na nas. Ni Jil više nije dolazila ovamo. Otac je drži na ranču kao kakvu zatočenicu.

Bill sjedne.

— Još ima vremena.

Martha priđe bliže krevetu.

— Pretpostavimo da Henry krenu prema sjeverozapadu... Oni što paze na nas... možda bi to smatrali nevažnim...

— Bude li itko jahao u tom smjeru, onda ću to biti ja — odgovori Bill slabim glasom. — Malo ćemo pričekati dok se ne oporavim...

— Gospodaru! Gospodaru!

Jahač pojuri pored barake za momčad i tako naglo pritegne konja pred verandom da je sletio s njega.

Hugh je sjedio na ogradi i pazio na konje. Istodobno je motrio i na Jil, jer je djevojka neprekidno vrebala povoljan trenutak da nestane.

Rančer izađe iz kuće.

— Što je, Les? Što se dogodilo? — upita momka koji je upravo stigao.

— Gospodaru! — vikne momak pridizujući se iz prašine. — Bill Stone je s dva neosedlana konja krenuo prema sjeverozapadu.

— Bill Stone?

— Da. Juri kao da ga gone svi vragovi. Zacijelo je opet nešto naučio.

Hugh siđe s plota i krene preko dvorišta. Popne se na verandu, pogleda McStaya i samo slegne ramenima.

Već je stizao i predradnik. I on požuri na verandu.

Hugh reče Wardu kakvu je vijest donio Les.

U tom trenutku rančer shvati. Uhvati se za glavu i zvizne kroz zube.

— Walter!

Sva tri momka pogledaju ga ne shvaćajući što im time kani reći.

— Walterovu farmu je nadzornik već pregledao i odobrio naseljavanje. To u stvari znači da Walteru više nije zakonski neophodno staklo na prozoru. Drugim riječima, lako ga može posuditi Stoneu na tjedan-dva. Vjerojatno su Walter i Stone nešto takvo ranije dogovorili.

— Farmerima su preostala dva dana do dolaska nadzornika — reče predradnik zamišljeno. — To je Billu Stoneu dovoljno da ode do Waltera i da se vrati.

McStay klimne glavom.

— Znači da se sutra mora vratiti kako bi se nadzornik prekosutra mogao diviti njegovom prekrasnom prozoru — podrugljivo će predradnik. — Ja se ipak nadam da ćemo mi pokvariti radost farmeru, pa će mu nadzornik prekosutra pokazati put prema Omahi.

McStay mu se nakesi, a onda se okrene Lesu i reče:

— Ti ostani ovdje i pripazi da Jil ponovno ne pobjegne. Sva sreća što ćemo se napokon riješiti sve te brige.

Zatim vikne Wardu, Hughu i Perryju.

— Na konje, momci!

* * *

Daniel Walter odmah je shvatio zašto mu susjed dolazi u posjet. Kad je Stone zaustavio konje i pokazao mu prazna leđa svojih konja, samo je klimnuo glavom. Susjedove je konje potjerao u obor a još uvijek neoporavljenog Billa poveo u kuću.

Kad je ispio čašicu ruma i pojeo ponuđeno jelo, Bill ispriča susjedi-ma što se sve dogodilo od njihova zadnjeg susreta. Dodao je kako nije posve uvjeren da će staklo moći vratiti cijelo, ali će im u tom slučaju novcem nadoknaditi gubitak.

— Takvim huljama kao što je McStay trebalo bi suditi — razljut se žena.

— Tko bi to sada mogao obaviti? — upita Daniel Walter. — Ovu zemlju najprije treba civilizirati. Tek

tada će se pojaviti vlast, suci. A do tada...

Farmerov sin Jack sjedio je za stolom, upijajući svaku riječ koju bi izmijenili stariji. Kad se uskoro smračilo, on pođe prema otvorenim vratima i reče:

— Osjeća se da će se promijeniti vrijeme.

Svi ga začuđeno pogledaše.

— Ako nakon ovako dugog vrućeg razdoblja izbije nevrijeme, bit će svega — reče žena. — Tada će McStay imati puno muke da obuzda svoja goveda.

— Da, ali samo ako nevrijeme krene upravo ovim dijelom pririje — doda Walter.

Trenutak pošuti, a onda reče Billu:

— Naravno, rado ćemo vam posuditi prozor. Sve ako ga vrag i odnese, neće biti ništa strašno. Ni ostali prozori nemaju stakla u okvirima. Ovdje u preriji to je preveliki luksuz.

Bill Stone je u Walterovih i pre-spavao, a rano ujutro krene natrag sa staklom u na brzinu istesanom okviru.

Konje je potjerao prema istoku, s time da zadnjih petnaestak kilometara jaše prema jugu. Nadao se da će tako uspjeti zavarati ljude s ranča koji zacijelo na njega paze, i s malo sreće stići do svoje farme s cijelim prozorom.

McStay je nešto takvo predvidio, pa je svoje ljude poslao na dvije strane.

A dogodilo se upravo ono što je samoživi rančer najviše želio: Bill Stone naletio je upravo na njegovu zasjedu.

Lionel McStay pusti jahača da mu se posve približi, zatim pomno nacilja i opali.

Metak probije istesani okvir koji je sličio na mali sanduk, staklo se rasprsne i izleti iz okvira. Nakon što je prošlo kroz okvir, tane okrzne konja.

Bill Stone jahao je na drugom konju. Netom je prasnuo hitac prvi konj mu se otme i pobježe.

Iz okvira su još uvijek ispadale krhotine stakla i rasipale se po pretrijskoj travi.

Zatim se prestraši i drugi konj. Bill Stone je htio posegnuti za puškom da odgovori vatrom, ali se svršilo na tome da obuzdava ustrašenu životinju.

Tako je McStay još jednom prošao nekažnjen.

* * *

Kroz noć je odjekivalo zavijanje vuka. Henry priđe prozoru, odmačne kožu u stranu i pogleda van.

— Samo kad bi htio prići bliže — promrmlja mladić.

Nitko ga od ukucana nije slušao.

Sutra je dvadeset i osmi rujna, propala je njihova zadnja nada da nabave staklo.

Odjednom u noći odjeknu topot konjskih kopita. Postajao je sve glasniji. Henry posegne za puškom i otvori vrata. U tmini se ništa nije moglo zamijetiti. Mladiću je bilo gotovo svejedno što će se još dogoditi.

Odjednom topot odjeknu posve blizu. Konj zarza.

— Stani ili pucam — vikne mladić.

— Ja, sam... Jil! — začuje se djevojački glas,

— Jil? — upita Henry. — Ali...

— Čuvao me Les, ali je zaspao. Je li se tvoj otac vratio?

— Da, vratio se, ali bez stakla. Ljudi tvoga oca ili on sâm, razbili su mu metkom Walterov prozor, Jil.

— Toga sam se i bojala.

Jil siđe s konja i uđe u kuću.

— Možda sam trebala ponijeti sa sobom prozor s našeg ranča — reče.

— Bolje je što nisi — reče mladić. — Još bi nas tvoj otac optužio za krađu.

Farmer umorno mahne rukom.

— McStay je pobijedio. Još jednom se uspio riješiti susjeda.

U Jilinim očima plamtjela je vatra.

— Ako vas otjeraju oдавде, ja ću se odvesti s vama!

— Odvesti? — nasmije se Bill umorno. — A na čemu, Jil? Mi smo naša kola rastavili.

Nad zemljom zatutnji grmljavina i sjaj munje propara noć.

— Dolazi oluja — reče žena. — Sjedni, Jil.

Djevojka sjedne uz Marthu.

— Nemate li kola, kako ćete onda...

Djevojka zašuti i pogleda oko sebe.

— Što će biti poslije, na to zasadi ne mislimo — pogladi žena djevojku po kosi.

Opet je sijevnulo, svjetlije i bliže nego prije. Od silnog udarca groma strese se kuća.

— Znete li što će se dogoditi? — odjednom će Jil. — Otac i njegovi ljudi pošli su za vama, gospodine Bill, i ostavili sva goveda na ispaši bez ikakva nadzora. Sva će stoka udariti u stampedo i više je nitko neće vidjeti! Kakva kazna!

Henry otvori vrata. Vjetar silovito prodre u kuću i povije plamen svjetiljke. Mladić brzo zatvori.

Grmilo je i sijevalo. Sablasna svjetlost uzastopnih munja obasja obor, žitnicu i njive.

Padoše prve kišne kapi.

Kao lude uskomešale se životinje u obaru. U silnom strahu navaljivale su na ogradu ali je nisu mogle slomiti.

Sada je već kiša pljuštala kao iz kabla.

Divovskim koracima približavala se oluja.

Od silne tutnjave boljelo je u ušima. Činilo se da će se kuća raspasti.

Iduća munja sijevne posve blizu, a odmah zatim uslijedi strahoviti udar groma. Poskakivale su čak i prazne stolice.

U kući naglo zahladi.

Ovakve divlje oluje brzo dolaze, ali isto tako i ne traju predugo. Već poslije desetak minuta tutnjava postane nešto slabija.

Odjednom Martha naglo ustane, pogleda kroz prozor bez stakla pa se okrene Billu:

— Ti si, zar ne, zakopao ono prvo prozorsko staklo?

Farmer je začuđeno pogleda. Zatim nemoćno raširi ruke.

— Da, Martha, ali samo krhotine.

— A gdje je ugovor koji smo sklopili s vladom?

— U škrinji...

Samo koji trenutak kasnije Martha je stajala nasred sobe, pod svjetiljkom, i držala ugovor u ruci. Mnogo je puta poslušlasno ponovila svaku njegovu riječ.

Za to je vrijeme oluja sve više odmicala prema sjeveru.

— Da, piše da kuća mora imati prozor odmah do ulaznih vrata — reče žena spustivši ruku s ugovora. — Samo ništa ne piše kakav taj prozor mora biti.

— Što misliš time reći, Martho? — upita Bill Stone.

— Jednom prigodom smo samljeli kosti, napravili ljepilo i njime slijepili stol. Sjećaš li se?

— Da...

— Zašto ne bismo na taj način mogli slijepiti krhotine stakla? Možda, dapače, uspijemo posve ispuniti okvir? U ugovoru ništa ne piše da staklo ne smije biti popravljeno.

Bill se zagleda u Henryja, Anu i Jil, pa opet u ženu. Odjednom skoči, pograbi ugovor i počne ga proučavati drhtavih ruku.

— Naravno — javi se Jil. — Popravljeni prozor ipak je prozor. Vidjet ćete, nadzornik će biti suglasan.

Henry istrča iz kuće, poletje u dvorište i poče rukama odmiciati mokri pijesak.

— Oprezno! — poviče Martha žureći za njim.

Bill je također nekoliko puta pročitao ugovor. Onda ga baci na ležaj i poče za ostalima u dvorište.

Kad su prve komadiće stakla poslagali po mokrom pijesku, Martha se uspravi.

— Sad moramo samljeti i skuhati ljepilo. Hoće li nam uspjati, Bille?

— Vidjet ćemo, Martha...

Ušli su u kuću i raspirili vatru u ognjištu.

Jil i Henry nastavili su iskapati krhotine. Pridružila im se i Ana.

Bill donese iz smočnice bivolje kost i počne po njoj snažno udarati

čekićem. Mrvilo ju je sve dok se nije pretvorila u brašno. Taj su prah skuhal i u vodi.

U međuvremenu su Henry, Ann i Jil krhotine stakla unijeli u kuću i pažljivo ih složili na stolu. Sada je pred njima ležao veliki mozaik sastavljen od dijelova stakla raznih veličina.

Prostoriju je već ispunjavao težak zadah ljepila. Komad po komad lijepili su prozorsko staklo i odmah ga učvršćivali okvirom. Kad je svanulo jutro, oprezno su ga uložili u otvor pored vrata.

Jutro je bilo vlažno i hladno, ali to Stoneovi nisu ni vidjeli. Gledali su samo u svoj prozor, preko kojega kao da se raširila divovska paučina.

Na istoku se u punom sjaju počelo uzdizati sunce i naglo zagrijavati ohladnjelu zemlju, isparivati zaostale barice.

— Ide Thompson! — odjednom vikne Henry iz dvorišta.

XIII

John Thompson se nasmijao, a lice mu se pri tom doimalo manje strogo i nepristupačno. Odmahivao je glavom tražeći nešto po svojim spisima.

Stoneovi i Jil stajali su i bez riječi čekali.

Šutio je i nadzornik. Sve je već pregledao a sada je zastao pred slijepljenim prozorom.

Poslije nekoliko minuta on odlučno glavu i reče bez imalo kolebanja:

— Prozor je prozor. A ovo jest prozor... Nigdje ne piše da ne smije biti slomljen a onda popravljen...

Svi su odahnuli a oči su im zablistale od sreće. Znali su da je s ovim trenom njihova upornost odnijela pobjedu nad samovoljom.

John Thompson potpiše ispravu o dodjeli zemlje i stavi je na stol. Onda reče:

— Tako, a sada još moram do McStaya.

— Vi idete k mome ocu? — znatiželjno upita Jil.

— On mora još danas kupiti zemlju na kojoj je podigao ranč — razjasni Thompson. — Cijena je točno tisuću dolara.

— A ako ne plati?

— Onda će preko njegovih pašnjaka uskoro prolaziti transkontinentalna željeznica.

— McStay će graditelje pruge potjerati bez imalo obzira — reče Bill Stone.

John Thompson se ironično nasmije.

— Željeznica, to znači na tisuće snažnih ljudi koji polažu željezničke pragove i tračnice, koji grade mostove, kopaju tunele, i, ako je potrebno, miču brda. Ti se ljudi neće mnogo zadržavati zbog jednog tvrdoglavca i nekoliko njegovih momaka. Slistit će ih za nekoliko sati...

Kad je Thompson otišao, Jil reče:

— Tisuću dolara je mnogo novaca i za mog oca. Ako su mu usto pobjegla i goveda, morat će još jednom početi ispočetka...

* * *

Bilo je kasno popodne kad su Stoneovi i Jil začuli udaljeni topot kopita.

— Petorica su — vikne Henry. On je već satima stajao na krovu s puškom u ruci, čekajući upravo na tu četu.

Jil je bila uz njega i pitala se da li bi bila u stanju pucati u kauboje svoga oca.

Bill iziđe pred kuću s puškom u ruci i zaustavi se ispred pobjedničkog prozora. Napne udarač puške i olabavi revolver iza pojasa.

Zemlja je sada njegova, prema tome brani svoja.

McStay je bio sav crven u licu i oznojen.

— Jil, baci revolver i dođi ovamo — vikne bijesno.

— Ja sam ovdje kod kuće, oče — odgovori djevojka. — Udat ću se za Henryja. Ne zaboravi da se ti u ovom trenutku nalaziš na tuđoj zemlji. Budi uvjeren da ćemo se znati braniti ako nas napadneš.

McStay podigne pušku u zrak tako da je svi mogu vidjeti. Pucne jezikom i njegov konj polako krene.

— Dosta! — vikne Bill odlučno.

McStay zaustavi konja.

— Moja su goveda pobjegla — progovori. — A Thompson, taj prokleti luđak, traži od mene tisuću dolara da drugi ne preuzmu moju zemlju. On govori o nekakvom željezničkom društvu koje je upravo osnovano. Zar to nije ludo, Stone?

— Nas ne zanimaju vaši odnosi s vladom, McStay. Zahtijevam jedino da odmah napustite moju zemlju!

Rančer pritjera konja još bliže.

— Zabit ću vas u crnu zemlju, vi proklete krtice!

— Stanite, McStay!

Ratoborni rančer nije se obazirao na njegov poziv. Bill nacilja,

— Stojte ili pucam, McStay!

Rančer podigne pušku i opali. Metak zasniva pokraj Billove glave uleti u kuću i zabije se u zid.

Jil vrisne. Gotovo u istom trenutku Bill opali. Tane pogodi rančera u rame, njegov konj se prestrašen propne i zbaci ga sa sebe.

Farmer ponovno napuni pušku. Konj bez jahača protrči pored kuće.

Rančerovi momci još su uvijek neodlučno stajali.

— Gubite se! — vikne im Bill, nanišani i opali. Njegov hitac pogodi Warda Sparka u bedro. Predradnik ispusti pušku i zaurla, a onda potjera konja. Između borbe i bijega izabrao je bez razmišljanja ovo drugo.

Bill odbaci pušku i izvuče revolver. Odmah opali prema kaubojima.

S krova se javi Henryjeva puška.

Jednog konja pogodi metak pa i on odjuri. Samo trenutak zatim da doše petama vjetra i ostali. Nije ih više nimalo zanimalo što McStay leži bespomoćan u prašini.

Bill priđe poraženom rančeru. Ovaj je pomislio da ga farmer dolazi dokrajčiti metkom. Vikne mu:

— Prokletstvo! Samo pucaj!

— Zašto bih u tebe pucao, McStay? Tvoji su momci pobjegli, tvoja su se goveda razbježala, tvoja će zemlja dobro doći upravi nove željeznice da preko nje postavi tračnice. Za nekoliko godina vlakovi će rigajući vatru i dim voziti preko tla za koje si mislio da ga možeš prisvojiti bez i najmanje naplate...

I ostali se približe McStayu.

Rančer više nije mogao suspreći stenjanje.

Bill pomogne Henryju da ga unese u kuću i još mu prije noći izvadi metak iz ramena.

Bila je već noć kad je Henry uhvatio rančerova konja i doveo ga pred kuću.

Malo kasnije pojavio se i nadzornik Thompson. Sjahao je, ušao u kuću i pogledao McStaya.

— Došao sam još jednom, McStay — objasni nadzornik. — Nekome tko je tako dugo živio u divljini kao vi, valja pružiti dvostruku priliku. A vi pak shvatite da vam je ova druga prilika ujedno i zadnja!

Čovjek stavi ugovor na stol, kraj njega položi bočicu sa crnilom, otvori je i pruži McStayu pero:

— Potpišite i platite tisuću dolara. I znajte: treći put neću dolaziti. Ne potpišete li, tamo gdje je sada vaš ranč ostat će na mojoj zemljopisnoj karti bijela mrlja... sve dok na tom mjestu na budu položene tračnice željezničke pruge.

— Moja su goveda pobjega i moji su me ljudi napustili kao zadnje kukavice — reče McStay. — A mnogo više od tisuću dolara i nemam.

Thompson slegne ramenima.

— Pokušajte biti u dobrim odnosima sa svojim susjedima. McStay pogleda Billa Stonea.

— Moj susjed mi je danas pucao u rame.

— Onda možete reći da ste zbilja imali sreću. Mogao vas je ubiti. Provalili ste kao razbojnik na njegovu zemlju — odgovori nadzornik hladnokrvno. — Sjetite se samo svih onih pakosti koje ste mu priredili.

Bill se okrene i iziđe. Malo iza toga za njim dođe Thompson i pokaže mu ispravu koju je McStay potpisao. Bill klimne glavom.

Znači, Lionel McStay će ostati njegov susjed. No vjerojatno će se iduće godine pojaviti novi doseljenici pa će biti zajedno jači.

— Taj me je razbojnik prevario — urlao je McStay u sobi. Očito nije slutio da je Thompson još uvijek u dvorištu. — Željeznica u pririji! Kakva šala!

— Već prošle zime govorilo se o tome u Omahi — odvrati Henry koji je također bio u kući. — Društvo želi preko cijele zemlje povezati jedan ocean s drugim. Njihove tračnice slijedit će tvrdo utabane staze bizona, kojih i ovdje ima.

John Thompson ponovno uđe u kuću.

— Ja sam još ovdje, gospodine McStay. Ako ste se predomislili, možemo mi i poderati ugovor. On i onako nema nikakve vrijednosti dok ne primim tisuću dolara.

Rančer ljuto prokune.

— Ako želite zadržati ranč, onda se sada saberite i ustanite kako bismo odjahali do vaše kuće po novac.

Thompson iziđe u dvorište, popne se na konja i reče Billu;

— Pojavit ću se ponovno idućeg ljeta. A do onda mnogo sreće, gospodine Stone.

— Hvala, gospodine Thompson.

Nadzornik je polako jahao uz ogradu obora. Lionel McStay iziđe iz kuće stenjući i proklinjući.

— Čekajte malo, Thompsonsone, do vraga!

Rančer s mukom uzjaše i potjera konja za nadzornikom. Obojicu proguta tama.

Bill Stone je dugo gledao za njima, premda više ništa nije vidio.

Tada se na vratima pojave Martha, Henry, Ana i Jil. Na njihovim licima bilo je isto pitanje.

Bill slegne ramenima.

— Ako je razuman čovjek — reče — onda će iz svega ovoga izvući neku pouku. Ali i bez obzira na to, u budućnosti neće biti opasan kao prije. Njegovo mu je vlastito nasilništvo dobro podrezalo krila... Nego, porazgovorimo radije o našim problemima...

— Oče, Jil i ja... — započe Henry.

— Znači, još jedan put u Fort Laramie — nasmije se Bill. — Ali moramo pozvati i naše susjede s druge strane rijeke. Bit će vam kumovi... Ne vjerujem da će trgovac ovaj put odbiti da nam proda staklo... Premda živimo u pustoj preriji, vijesti se brzo šire...

Kraj

ŽIVOT

Ijubavni
roman izlazi
svakog tjedna
(u utorak)
cijena
5 dinara

LASO

western roman
izlazi
svakog tjedna
(u petak)
cijena 5 dinara

TRAG

biblioteka
kriminalističkih
romana izlazi
svakih 14 dana
cijena 10 dinara

POPAJ

strip-zabavnik
izlazi svakih
14 dana
(u ponedjeljak)
cijena 5 dinara

SIRIUS

biblioteka
znanstvene
fantastike
izlazi svakog 5.
u mjesecu
cijena 10 dinara

ALAN FORD

super strip
izlazi
svakih 14 dana
(u srijedu)
cijena 6 dinara

TOM I JERRY

Vrtirep-strip
za djecu izlazi
svakih 14 dana
(u srijedu)
cijena 5 dinara

NEUNIŠTIVI

Cap Moffit bijaše oprezan čovjek. To što je doživio četrdeset i drugu godinu i što je još živ, bio je dovoljan dokaz; jer, Cap Moffit bijaše profesionalni ubojica.

Od prvog dana otkad se bavi tim poslom Cap Moffit je vrlo pomno planirao svako ubojstvo, kao što dobri generali planiraju bitke. Nikad nije griješio, jer je znao da može pogriješiti samo jednom. Tijekom godina razvio je tehniku do savršenstva, pažljivo planirajući svaki korak svog pothvata.

Sada je Cap Moffit udobno ležao na trbuhu u sjeni borova, koji su pokrivali Alk Ridge. Pred njim, u dugačkoj, zelenoj dolini ležao je ranč TU, gdje je živio čovjek kojega mora ubiti. Čovjek bijaše potpuno nepoznat Moffitu, premda je znao da se zove Jim Bostwick.

Jim Bostwick je znao da se Charley Gore želi dočepati njegova ranča i da ga ništa neće spriječiti u toj nakani. Prvo su ga pokušali zaplašiti. Zatim se Gore pokušao s njim obračunati u gradu, dok je bio okružen svojim ljudima, ali Bostwick se nije dao navesti na tanki led. Poznavajući Gorea, Jim je znao da to nije kraj priče.

Kad se vratio na ranč, bio je vrlo oprezan. Dani su prolazili u miru, no to ga je samo još više sililo na budnost.

Jednog jutra, dok je u koralu timario konja, promatrao je ispod oka rub Alk Ridgea.

Ono što je vidio uznemiri ga. Ptica je sletjela na drvo, no odmah otrpnhula dalje. Netko je bio na drvu, ili pod njim.

Cap Moffit je proučavao ljude, njihov značaj i navike. Jima Bostwicka uhodio je već pet dana i mislio je da već dobro poznaje njegove navike, ali nije ih upoznao dovoljno dobro. Kao prvo, nije znao da je Bostwick neobič-

no sumnjičav čovjek, niti da običava šetati po mraku. Šetao je noću, nakon večere, otkad zna za sebe.

Bilo je tako i onog dana kad je ujutro bio primijetio čudni let ptice. Jim je navukao mokasine i krenuo u večernju šetnju. Kad se udaljio od ranča, čuo je slab topot kopita što se gubio u daljini.

Bostwick pođe natrag prema ranču, razmišljajući. Ako je jahač tog jutra bio na Elk Ridgeu i preplašio pticu, onda je i cijeli dan proveo na tom mjestu. Ali, što je tamo radio? Zacrjelo je promatrao ranč.

Idućeg jutra, sat prije svitanja, više nije bio u brvnari. Ležao je među stijenjem iznad staze za Snow Creek, nekoliko milja od ranča, a konja je skrio u grmlje. Nije vidio konjanika, bilo je još suviše mračno, ali ga je čuo, čuo je njegovo kašljanje, udarce konjskih kopita po kamenju i po zvuku je znao da je jahač krenuo ka posumljenom vrhu Elk Ridgea.

Kad se jahač izgubio, Jim siđe na stazu i prouči njegove tragove. Onda se vratio po konja i krene na ranč, jašući u širokom krugu sve dok nije došao do doline na sjevernoj strani ranča. To je bila uska udolina i nije bila vidljiva sa vrha brda. Na ovom travnatom mjestu u blizini ranča ostavio je konja u koralu, pa otpузao do kuće na ranču i počeo se baviti svakodnevnim poslovima.

Zamišljena lica pripremao je večeru u smiraj tog dana. Mučila ga je pomisao da je u pitanju ubojica; a tko god to bio, unajmio ga je Charley Gore.

Obuze ga srdžba. No, sada je znao što mu je činiti. Najprije će srediti tog ubojicu, a potom i Charleyja Gorea.

Ubojica se skrivao gore u grmlju. Iznenađa, Jim se počeo ceriti. Pala mu je na um pomisao koja ga je razveselila.

Uzeo je lopatu i trnokop, pa izišao iz kuće i krenuo k mjestu koje je bilo dovoljno udaljeno od kuće, a nije bilo zaklonjeno i počeo je kopati.

Na vrhu Elk Ridgea Cap Moffit zurio je u Bostwicka, iznenađen njegovim postupkom. Bio je još više iznenađen kad je vidio što Bostwick radi. Iskopao je raku dva metra dugačku i metar široku. Kopao je grob!

Dok je kopao, Jim se sjetio sličnih slučajeva. Ljudi su pogibali a da iza sebe nisu ostavljali nikakvih tragova. Ustrijelio bi ih dobar strijelac, koji bi zatim nestao. Tako je ustrijeljena i tročlana obitelj, gore u Panhendleu.

Cap Moffit!

Jim je ušao u kuću i stavio lonac s kavom na vatru. Nije znao mnogo o Moffitu. Čuo je samo nešto o njegovoj umješnosti: pažljivo planiranje, nečujni puščani hitac, koji nikad ne bi promašio metu.

Bio je siguran da taj čovjek leži gore na Elk Ridgu. Naravno, bilo je još ubojica koji su se mogli unajmiti, ali ni jedan nije posjedovao Moffitov pažljiv, gotovo pedantan način ubijanja. Pucao je samo jednom i nikad nije promašio.

Bostwick je izišao na dvor, osedlao konja, pazeći da životinja uvijek stoji između njega i kobnog zaklona, i zatim odjahao.

Puzajući po koritu presahla potoka, Cap Moffit se spustio niz brdo na ranč TU. Kad se prikrao do goleme stare topole, promotri ranč dalekozorom.

Duboko urezane i čađom zacrnjene riječi na nadgrobnom spomeniku jasno su se razabirale, odveć jasno!

Ovdje leži
ubojica Cap Moffit
ubijen na ovom mjestu
u travnju 1877. godine

Moffit spusti dalekozor, a zatim protrlja oči. Pa on je poludio! Prepoznao ga je! Jim Bostwick ga je prepoznao!

Kakva ludost da čovjek promatra vlastitu nadgrobnu ploču. Samo datum nije bio upisan, ali sve drugo jeste... i mjesec i godina. Bilo je to upozorenje — no, moglo je biti i proročanstvo!

Cap Moffit smota cigaretu i zapali, razdražen i zabrinut.

Jim Bostwick je vrlo brzo pronašao Moffitove tragove. Sada je jahao vrlo pažljivo, s vinčesterkom u ruci. Uskoro je pronašao i Moffitova konja, kojeg je sa zadovoljstvom rasedlao i otjerao.

Zaključio je da se ubojica spustio u dolinu.

Upravo kad je pronašao mjesto gdje se Moffit odmarao pod velikim borom, ubojica se već verao uz guduru, vraćajući se s ranča. Vraćao se polagano i oprezno, kao što je bio njegov običaj, iako su ga salijetale mračne misli. Bojao se da Bostwick, koji ga je očito prepoznao, ne obavijesti šerifa o njegovoj namjeri.

Iako je bio zaokupljen tim mislima, ipak je zamijetio osedlana vranca nekih stotinjak metara od sebe. Čim ga je ugledao, konj je podigao glavu, nakućio uši i zarzao.

U grmlju iza konja nešto se pokrenulo i Cap Moffit je strelovito podigao pušku k ramenu. Ugledao je Jima Bostwicka kako skače u zaklon i zapuca. Vranac je odskočio i pobjegao, a Bostwick pao; međutim, čim je dotakao zemlju, i on je opalio.

Zrno je prohujalo samo nekoliko centimetara mimo njegove glave i Cap Moffit se bacio na zemlju. Otpuzao je nizbrdo nekoliko metara, zatim ustao i, krivudajući brzo potrčao, prema kamenitoj i grmljem prekrivenoj planinskoj padini. Takva bi bitka bila odveć neizvjesna, budući da u njoj ne bi odlučivalo samo baratanje puškom već i poznavanje okoliša.

Moffit je brzo trčao prema svom konju, zatim stade. Životinja je nestala. Ugledao je samo sedlo i uzde!

Divlje se bacio u zaklon među stijenje, nekoliko metara dalje. Bio je u stupici! Osim... osim ako se ne dočepa Bostwickova konja.

Konj će se sam vratiti. Ali, Jima zaokupi druga pomisao. Cap Moffit pokušat će uhvatiti njegova konja kako bi mogao pobjeći! Ili će ga ubiti!

Moffit je lukav. Što ako mu sine da će se konj vratiti Bostwicku? I da je dovoljno čekati i pratiti životinju? Vranac će ga sigurno naći, jer konj može namirisati trag isto tako sigurno kao i pas, ako trag nije odveć star.

Moffit će doći. Moffit ga sada mora ubiti. Prisilio se da i dalje leži nepomično. Vranac je već bio blizu. Začuo je nejasan šum, struganje o kamen ili grmlje. Stavio je prst na otonac, obuhvativši pušku s obje ruke, spreman na skok i pucanje.

No, ništa se više nije čulo. I konj je stao. Vjerojatno je i vranac osjetio prisustvo Moffita.

Bostwick je čekao, znojeći se, što od sunca, što od straha. Svi su mu mišići bili napeti i spremni za kreševo. Ipak ga je iznenadno bljesak i prasak puške, dok je puščano zrno probilo obod njegova klobuka i zaparalo mu leđa.

Odmah je zapucao u mjesto s kojeg je hitac došao.

Drugo zrno zarezalo mu je uho i on se počeo kotrljati niz južnu padinu obronka, pokušavajući izbjeći idući hitac. Zrno udari ispred njega i zasuje ga prašinom. Zapuca i on, premda zasljepljen.

Skočio je i dugim se skokom bacio u neko grmlje kad se puška ponovo oglasila. Osjetio je udarac tog zrna i znao da je pogođen. Otkotrljao se i izvukao revolver, pa ustao.

Ustao je upravo u trenutku kad se Moffit pred njim pojavio. Jim Bostwick se napeo, dok se svijet ljuljao oko njega, sa strahom u očima i okusom krvi u ustima. Zapucao je iz revolvera i ugledao oblačić baruta na Moffitovoj košulji kad je pogodio. Čovjek je tresnuo na zemlju, ali je odmah zapucao s tla.

Jim osjeti udarac, ali ponovo zapuca dok je padao... i promaši.

Otpuzao je u grmlje, tražeći zaklon, a za njim je ostajao jasan trag krvi. Kad se zaustavio, skvrčio se u sjedeći položaj i napunio revolver. Cap Moffit nije mrtav, ali netko će od njih dvojice ovdje umrijeti, najvjerojatnije obojica. Pošto je napunio revolver, pregleda rane. Rana visoko na bedru jako je krvavila. Zatim pregleda prsa.

Plašio se da nije teško ranjen, no imao je sreće. Zrno se odbilo od bedrene kosti, načinivši ružnu površinsku ranu. Povezao je rane košuljom, ali je i dalje krvario.

Jim Bostwick je ležao u šikari, pritaživši se, hriptavo daščući. Ne smije se onesvijestiti! Mora ostati pri svijesti! Cap Moffit ga ne želi sada više ubiti

samo zbog novca; sada ga mora ubiti, ili će i sam umrijeti.

Bol je zgrčila rančera. Stisnuo je zube. Mora odavde.

Hladni dašak povjetarca osvježi mu lice. Podigao je glavu i pogledao prema nebu. Gusti sloj oblaka nadvio se nad planinu, donoseći oluju. Zemlji bi kiša i te kako dobrodošla. A i travi je potrebna.

Glava mu klonu.

...

Učinilo mu se da je prošla samo minuta, ali kad je otvorio oči bilo je već tamno — mračno i vlažno. Kišilo je. Znači, ipak se onesvijestio.

Izenada, kroz zaglušnu huku oluje i vjetra po planinskom obronku, razabrao je još jedan drugi zvuk — slabšan i nejasan. Snažni bljesak munje osvijetlio je planinu, no i u tom bljesku uspio je razabrati jezičak plavog plamena.

Usprkos stresku groma čuo je zvižduk zrna. Ponovo je bljesnulo i u bijelom blještavilu ugledao je Capa Moffita kako vreba, s revolverom u ruci. Iako ga je mogao vidjeti tek za tren, Moffit je već pucao!

Promašio je, a Jim se otkotrljao, očajnički tražeći svoj revolver u mraku. Divlje je zapucao, tri puta, brzo, odapevši prema mjestu odakle je došao prvi hitac. Pucali su istodobno, a zatim se Bostwick uspravio i krenuo kroz kišu prema Moffitu. Odjednom se Moffit stvorio pred njim. Jim zamahne revolverom, ali promaši i sruši se. Moffit zapuca, a plamen bljesnu pod Bostwickovim nosom. Osjetio je snažni udarac zrna.

Moffit je ponovo zapucao, ali se ljuljao poput vrbe na vjetru... i promašio. Bostwick se pokrenu. Nije se predavao, stenjajući od napora i nestrpljenja. Ustao je i pokušao se rukama dočepati Moffita. Divlje je poskočio, ispružio ruke i šćepao ubojicu za gležanj. Povukao ga je i čovjek se srušio, krvav i ranjen jednako kao i Bostwick, koji je želio šćepati napadača za vrat. Munja ponovo bljesnu, a zatim zagrmi Moffitov revolver...

...

Dolazio je k svijesti, ali vrlo sporo. Ležao je licem okrenut stijeni na padini ogoljeloj od vjetra i kiše. Oko nje-

ga maločas je hućao vjetar i šibala kiša, ali sad je vladala mrtva tišina. U glavi mu je tuklo tisuću čekića. Rame i ruka bili su mu ukočeni, jedna noga kao oduzeta, a pri svakom je pokretu osjetio užasan bol.

No, Jim Bostwick lećao je sam na padini, nemoćan od gubitka krvi. Ispružio je ruku i napipao revolver. Nekako je uspio podvući koljena pod sebe i uspraviti se.

Vranac je zacijelo pobjegao pred olujom. Bostwick je znao da je ravno pred njim, oko tri kilometra oдавde njegov ranč i da se mora vratiti onamo ako želi preživjeti.

Bojao se krenuti stazom. Mora neka-ko pronaći prećac nizbrdo, pipajući. Kad je krenuo, pod prstima osjeti tragove konjskih kopita!

To je znaćilo samo jedno. Vranac je ovuda prošao prije oluje. Pozvao ga je, izlaćujući se pogibelji da ga Moffit ubije, ako je još živ i u blizini. Zovnu je iznova. Potom začuje njisku i topot kopita.

— Blackie! — šaptao je. — Blackie!

Jedva se uspeo u mokro sedlo.

— Blackie, kući! — prošaptao je ponovo, a vranac se okrenuo i uputio nizbrdo, u malu dolinu u kojoj se nalazila kuća.

Grćevito se držao za jabučicu sedla, a kad se vranac zaustavio pred kućnim pragom, pao je iz sedla. Kad je napokon napipao stube, ruka mu je dotakla nećije lice. Zgrabio je revolver, no odmah ga je i ostavio. Lice je bilo mirno, tijelo nepokretno, ali još toplo.

Odmotao je svoje rane, oprao ih i previo. Dok ih je nanovo previjao, mrko je gledao onesviještenog ćovjeka.

Pošto je previo rane, počeo je pregledavati Moffita. Jedva se držao na nogama, zahvaljujući jedino svojoj ćvrstoj volji. Neprekidno se kretao, silio se da se neprestano kreće. Uspio je previti i ranjenika i pristaviti vodu na štednjak, a zatim se srući na stolac, izmoćđen.

Kad je voda zakipjela, skuhao je kavu i dobro je zalio viskijem.

Zatim se jedva dovukao do Moffita. Zavezao mu je zapešća i glećnjave. Trećalo mu je dosta vremena dok se

nije dovukao do kreveta i isprućio, ponovo izgubivši svijest.

...

Probudio se kad su sunćeve zrake već uveliko obasjavale brvnaru. Odmah je pogledao u Moffita. Ranjenik je lećao na podu, zureći u nj.

Bostwick je spustio noge na pod i zamaglјena pogleda promatrao ubojicu. — Smotan poput pileta za pećenje! — podsmјehnuo se. — I ti si mi neki vojni revolveraš!

— Ni ti se ne doimaš bolje!

Jim se zdravom rukom poduhvatio o zid i uspravio. Drćao se zida dok se nije dovukao do kuhinje i naloćio vatra.

— Ipak sam te dobro proroćetao.

Bostwick se podsmјehnuo.

— Ćetiri puta si me pogodio.

Bilo mu je mućno, ali je ipak skuhao kavu. Potom klone na stolac, slab i bolestan.

— Bilo bi ti bolje da miruješ — reće Moffit. — Zašto me nisi ubio?

— Ah, dopadaju mi se borci. Prošle noć si se prilićno dobro iskazao, prilićno dobro za jednog ubojicu s leća.

Cap Moffit ne reće ništa. Prvi put su ga rijeći nekog drugog ćovjeka uvrijedile. Zurio je u svoje svezane noge i nije znao što bi odgovorio.

— Hoćeš li me predati šerifu i vješalima? — naposlјetku upita.

— Pa — reće Bostwick pošto je naloćio šalicu kave — netko će te jednog dana ućmekati, to je neminovno. A ako se ikad vratiš u ovaj kraj, onda ću ja to ućiniti. Jer, ovaj ranć pripada Tomu Utterbacku, a on je dobar ćovjek.

— Ima i dobrog prijatelja.

...

Šestog jutra Cap Moffit je otišao. Uzeo je sivca i nestao, jaćući na svom starom sedlu — ranjen, ali ipak živ.

Tom Utterback dojahao je na ranć devetog dana. Zurio je u blićedu sjenu ćovjeka koji mu je izišao u susret, s revolverom u ruci. Zurio je u njegove krvave zavoje.

— Ti nisi sudjelovao u onom okršaju u gradu, zar ne? — upitao je.

— Kakvu okršaju?

— Neki Cap Moffit porječkao se s Charleyjem Goreom i dvojicom njegovih ljudi.

— I oni su ga ubili?

— Nisu, ne sasvim. Odjahao je teško ranjen.

— Što se dogodilo s Goreom?

— Stranac je bio vraški brz. Ustrijelo je Gorea i jednog od njegovih ljudi, a drugog ranio.

— Nije Cap zao čovjek — reče Jim. I drago mi je da nije poginuo — promrmlja.

DOSAD IZAŠLI ROMANI NOVE SERIJE »LASO«

135. Thorne Douglas: TKO DA VIŠE
136. Louis L'Amour: SREBRNI KANJON
137. Frank Gruber: JAHACI ZORE
138. Louis L'Amour: CONAGHER
139. G. F. Unger: TEKSASKI SILNIK
140. Louis L'Amour: UZARENA BRDA
141. G. F. Unger: ODMETNIK
142. Robert Ullman: SMRT PROKLETNICIMA
143. Louis L'Amour: ZAČARANI KRUG
144. H. S. Sharon: SIN OČAJNIKA
145. Louis L'Amour: ŽIVOT ZA ZLATO
146. Rey Haves: GRINGOSI UMIRU U ČIZMAMA
147. Louis L'Amour: STAZA KIOWA
148. H. S. Sharon: USAMLJENI OSVETNIK
149. Louns L'Amour: KILRONE
150. Frederick H. Christian: SUDDEN VRAĆA UDARAC
151. H. S. Sharon: PRERIJSKI VUCI
152. Matt Chisholm: BORBA ZA ŽIVOT
153. G. F. Unger: CRNE SJENE
154. Matt Chisholm: POTJERA KROZ PUSTINJU
155. H. S. Sharon: ZLATO U KLANCU SMRTI
156. Louis L'Amour: PUTOVANJE NA ZAPAD
157. Matt Chisholm: McALISTEROVA OSVETA
158. Louis L'Amour: OSVETNIK
159. U. H. Wilken: KORACI U SMRT
160. Matt Chisholm: BORAC ZA MIR
161. G. F. Unger: PROGNAICI
162. Peter Dawson: ZAMKA SE ZATVARA
163. G. F. Unger: BRZI REVOLVERAŠI
164. G. F. Unger: »TIGRICA«
165. Louis L'Amour: POTJERA KROZ PUSTINJU
166. G. F. Unger: KLOPKA NA TOPOLINOM POTOKU
167. Louis L'Amour: KILLOE
168. G. F. Unger: POSLJEDNJI OBRAČUN
169. G. F. Unger: ČOVJEK ZA DESET DOLARA
170. Frank Gruber: KUDRAVI VUK
171. G. F. Unger: TAJNA ZELENOG SLAPA
172. Louis L'Amour: IZ KLOPKE U ZASJEDU
173. G. F. Unger: VIŠE OD REVOLVERAŠA
174. Louis L'Amour: VATRENO KRŠTENJE
175. G. F. Unger: STUPICA ZA VUKOVE
176. G. F. Unger: ODMETNIK IZ DAKOTE
177. Scott F. Scott: BORI SE ZA SVOJ ŽIVOT, ČOVJEČE!
178. G. F. Unger: RIDOKOSA KARTASIĆA
179. Louis L'Amour: BITKA ZA VISORAVAN
180. G. F. Unger: DVONOŽNI TIGAR
181. Louis L'Amour: KAZNA STIŽE
182. H. S. Sharon: OLUJA U PRERIJU

U PRIPREMI:

183. Frank Striker: OSAMLJENI JAHAC

[illegible]